

BIDRAG TILL

SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

III) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 3.

ÅREN

1866—1870.

KRISTIANSTADS LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Uti de förhållanden, som i dessa hänseenden finnas upptagna uti länsstyrelsens underdåniga berättelser för de nästföretgånga två femårsperioderna, hafva inträffat de *förändringar*: att Ousby och Loushults socknars pastorats i berättelsen för perioden 1856—1860 omnämnda fördelning trädt i verkställighet; att Ausås och Ströfvelstorps socknars pastorat i Södra Åsbo härad samt Åsums och Skepparslöfs socknars pastorat i Gerds härad blifvit delade så att hvardera af dessa socknar utgör ett pastorat, samt att Näsums socken i Villands härad, hvilken förut med Jemshögs socken i Listers härad af Blekinge län utgjort ett pastorat, blifvit sjelfständigt pastorat, så att pastoratens i länet

antal numera utgör 77, oberäknadt de tre stadspastoraten; och att, enligt nådigt bref af den 26 April 1867, skatterusthållshemmanet $\frac{7}{16}$ mantal N:o 1 Nyteboda, hvilket i administrativt och judicielt hänseende tillhört Örkeneds, men i ecklesiastikt Vånga socken, från och med den 1 i nämnde månad jemväl i sistnämnda afseende tillhör Örkeneds socken.

I afseende på länets tre städer hafva under perioden icke företett sig andra anmärkningsvärda, till denna afdelning hänförliga förändringar, än att Cimbrishamn vunnit *stapelstadsrätt* och att der blifvit uppbygdt nytt, prydligt rådhus.

2. Innevånare.

Tab. N:o 1. Tabell öfver *folkmängden* i länet för hvarterdera af de fem år, berättelsen omfattar, får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst bifoga under N:o 1. Den utvisar, att folkmängden, som under hela femårsperioden 1861—1865 var i stigande, äfven under åren 1866 och 1867 ökats, men sedermera under de tre sistförflutna åren minskats, så att den vid sislidet års slut, enligt Presterskapets husförhørsanteckningar, var till antal 278 mindre än 1865 och, enligt mantalslängderna, endast med 510 personer öfverstigande antalet af vid 1865 års slut mantalskrifne. Under loppet af flere föregående perioder har folkökningen varit i jemnt stigande och det kan med temlig säkerhet antagas att det nu inträffade motsatta förhållandet har sin orsak i utflyttningar, hufvudsakligen till Amerika och till någon del äfven till Danmark och Tyskland, ty i nativitets- och morta-

litetsförhållandena har icke företett sig någon egendomlighet och farsoter hafva lyckligtvis icke under perioden förekommit. Då *utflyttningarna* icke kunna kontrolleras, är det emellertid icke möjligt att till siffran angifva antalet utflyttade. Beräkning i detta hänseende grundad på af presterskapet utfärdade utflyttningsattester skulle icke blifva tillförlitlig, enär personer, hvilka uttagit dylika attester för tillämnad resa till Amerika, sedermera ofta anträffas inflyttade till andra församlingar inom riket. Utvandringsslusten synes dock hafva mest gripit omkring sig under åren 1868 och 1869 och detta kan till en del hafva sin grund i de mindre gynnsamma årsväxtförhållandena åren 1867 och 1868, men får tilläfventyrs också tillskrifvas det bemödande att uppmuntra till utvandring, som spårats i en del personers verksamhet.

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utgiver ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-10.
1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.....	1.
2. Innevånare.....	1.
3. Näringarna.....	3.
4. Kommunikations-anstalter och varubyten.....	6.
Tab. Litt. A. Bränvinstillverkningen.....	6.
5. Kameralförhållanden.....	8.
6. Politi.....	9.
Tabellbilagor	11-22.
Tab. N:o 1. Folkmängd.....	11.
Tab. N:is 2 o. 3. Jordbruk och Boskapsskötsel.....	12.
Tab. N:o 4. Skogshushållning.....	13.
Tab. N:o 5. Dödade rofdjur.....	13.
Tab. N:o 6. Af rofdjur dödade husdjur.....	13.
Tab. N:o 7 a. Bruk, fabriker och manufakturinrättningar år 1870.....	14.
Tab. N:o 7 b. Handtverkerien år 1870.....	15.
Tab. N:o 8. Allmänna vägar, gästgifverin och skjutsning.....	16.
Tab. N:o 9 a. Sjöfart år 1870.....	16.
Tab. N:o 9 b. Handlande och deras betjening år 1870.....	16.
Tab. N:o 10 a. Hemman och jordlägenheter, m.m. å landsbygden.....	17.
Tab. N:o 10 b. Jordområde och egendomar i städerna.....	18.
Tab. N:o 11. Laga skiften, åren 1866-1870.....	19.
Tab. N:o 12. Krono-uppbörden.....	20-21.
Tab. N:o 13. Sparbanker.....	22.
Tab. N:o 14. Fattigvården.....	22.

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

III) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 3.

ÅREN

1866—1870.

KRISTIANSTADS LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Uti de förhållanden, som i dessa hänseenden finnas upptagna uti länsstyrelsens underdåniga berättelser för de nästföretgånga två femårsperioderna, hafva inträffat de *förändringar*: att Ousby och Loushults socknars pastorats i berättelsen för perioden 1856—1860 omnämnda fördelning trädt i verkställighet; att Ausås och Ströfvelstorps socknars pastorat i Södra Åsbo härad samt Åsums och Skepparslöfs socknars pastorat i Gerds härad blifvit delade så att hvardera af dessa socknar utgör ett pastorat, samt att Näsums socken i Villands härad, hvilken förut med Jemshögs socken i Listers härad af Blekinge län utgjort ett pastorat, blifvit sjelfständigt pastorat, så att pastoratens i länet

antal numera utgör 77, oberäknadt de tre stadspastoraten; och att, enligt nådigt bref af den 26 April 1867, skatterusthållshemmanet $\frac{7}{16}$ mantal N:o 1 Nyteboda, hvilket i administrativt och judicielt hänseende tillhört Örkeneds, men i ecklesiastikt Vånga socken, från och med den 1 i nämnde månad jemväl i sistnämnda afseende tillhör Örkeneds socken.

I afseende på länets tre städer hafva under perioden icke företett sig andra anmärkningsvärda, till denna afdelning hänförliga förändringar, än att Cimbrishamn vunnit *stapelstadsrätt* och att der blifvit uppbygdt nytt, prydligt rådhus.

2. Innevånare.

Tab. N:o 1. Tabell öfver *folkmängden* i länet för hvarterdera af de fem år, berättelsen omfattar, får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst bifoga under N:o 1. Den utvisar, att folkmängden, som under hela femårsperioden 1861—1865 var i stigande, äfven under åren 1866 och 1867 ökats, men sedermera under de tre sistförflutna åren minskats, så att den vid sislidet års slut, enligt Presterskapets husförhørsanteckningar, var till antal 278 mindre än 1865 och, enligt mantalslängderna, endast med 510 personer öfverstigande antalet af vid 1865 års slut mantalskrifne. Under loppet af flere föregående perioder har folkökningen varit i jemnt stigande och det kan med temlig säkerhet antagas att det nu inträffade motsatta förhållandet har sin orsak i utflyttningar, hufvudsakligen till Amerika och till någon del äfven till Danmark och Tyskland, ty i nativitets- och morta-

litetsförhållandena har icke företett sig någon egendomlighet och farsoter hafva lyckligtvis icke under perioden förekommit. Då *utflyttningarna* icke kunna kontrolleras, är det emellertid icke möjligt att till siffran angifva antalet utflyttade. Beräkning i detta hänseende grundad på af presterskapet utfärdade utflyttningsattester skulle icke blifva tillförlitlig, enär personer, hvilka uttagit dylika attester för tillämnad resa till Amerika, sedermera ofta anträffas inflyttade till andra församlingar inom riket. Utvandringsslusten synes dock hafva mest gripit omkring sig under åren 1868 och 1869 och detta kan till en del hafva sin grund i de mindre gynnsamma årsväxtförhållandena åren 1867 och 1868, men får tilläfventyrs också tillskrifvas det bemödande att uppmuntra till utvandring, som spårats i en del personers verksamhet.

Antalet *inflyttade utlänningar* har under perioden icke varit betydligt. En tablå öfver förhållandet har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett sig böra meddela härnedan. Det är från Danmark, inflyttningarna mest skett och de inflyttade äro hufvudsakligen jordbrukare. Det må icke förnekas, att de med skicklighet bedrifva jordbruket och förstå att äfven af mindre fruktbar jord draga en afkastning, som vida öfverstiger hvad deraf förut utgått, dock har blifvit bemärkt, att utlänningen helst söker förvärfva sig egendomar med skog, hvilken senare då icke sparas.

	A. Utlänningar, som icke vunnit svensk medborgarerätt,							
	inflyttade före år 1866.				inflyttade efter år 1865.			
	Ega jord utan Kongl. Maj:ts tillstånd.	Ega jord med Kongl. Maj:ts tillstånd.	Bruka jord på arrende.	Tjenande.	Ega jord utan Kongl. Maj:ts tillstånd.	Ega jord med Kongl. Maj:ts tillstånd.	Bruka jord på arrende.	Tjenande.
Gifte	—	1	8	9	3	7	17	9
Ogifte	—	—	—	4	1	5	4	12
Summa	—	1	8	13	4	12	21	21

Nationalitet.

Af ofvanstående antal äro:

från Danmark	62.
» Tyskland	17.
» Norge	1.

Summa 80.

	B. Utlänningar, som vunnit svensk medborgarerätt,						
	inflyttade före år 1866.			inflyttade efter år 1865.			
	Ega jord.	Bruka jord på arrende.	Tjenande.	Ega jord.	Bruka jord på arrende.	Tjenande.	
Gifte	8	3	2	4	1	1	
Ogifte	—	—	—	—	—	—	
Summa	8	3	2	4	1	1	

Nationalitet.

Af ofvanstående antal äro:

från Danmark	7.
» Tyskland	12.

Summa 19.

Serskilda administrativa åtgärder för innevånare, som tala *främmande språk*. hafva icke erforderats och *skismatiska rörelser*, hvilka numera endast framträda genom gemensamma andaktsöfningar under ledning af lekmän, hafva icke föranlett bildande af serskilda församlingar.

Som tillgången på byggnadstimmer årligen minskats sedan, i följd af lättare kommunikationer, skogsprodukterna mer än tillföre afföras till kustorterna för utskipping, och priset på dylikt timmer i följd deraf stigit, har förändring i *byggnadssättet* å landet genom användande af sten i stället för trä allt mer inträdt. Till ladugårdsbyggnader användes gråsten, hvarpå till gång finnes i de fleste trakter af länet, och till boningshus begagnas tegel, som numera lättare kan transporteras från en ort till annan. Minskad tillgång på skog och deraf uppkommet stegradt pris på ved har föranlett inrättande af *eldstäder* af sådan konstruktion, att deri med fördel såsom brännmateriel kan begagnas såväl stenkol som torf. Åtgången af jernugnar, så konstruerade att de tjena till både värmnings- och matlagningsapparater, har också betydigen tilltagit och detta icke allenast å landsbygden, utan äfven i städerna.

Den gamla *provinsklädedräkten* hos allmogen har numera nästan försvunnit. Det är endast i länets sydligaste del å den så kallade Ystads-slätten man ännu finner spår deraf. Klädernas snitt närmar sig allt mer den i städerna brukliga. Orsaken härtill torde i någon mån kunna sökas deri, att sedan näringsfrihetsförfattningen tillkom, handverkare, som inlärt sina yrken under de forna skråna i städerna, mer än tillföre nedsatt sig å landet, då deremot dessförinnan landtbohandverkaren sällan i arbetsskicklighet höjde sig öfver sockenhandverkaren, hos hvilken han lärt. Äfven i afseende på tyg, som användas till kläder, hafva fabriksstillverkningarna utträngt de förr begagnade hemmagjorda vadmals- och linneväfnaderna och detta äfvenledes såsom en följd af handelsutsträckningen å landet.

I samma mån landtbon i klädedräkten liksom söker en högre ståndpunkt, synes också omtanken för *renlighet och bekvämlighet* göra sig mer gällande. Det är icke sällsynt att i bondgårdar finna rum, möblerade med både smak och omsorg. Äfvenledes finner man allmogens bord vara välförsedt. Detta allt dock beroende på råd och lägenhet. De mindre bemedlade äro naturligtvis nödsakade att, hvad beträffar så föda som bostad, hålla sig inom gränser, de der icke medgifva införande af bekvämlighet eller *födoämnen* af annan art, än hvad som hänföres under benämning »husmanskost», den der hufvudsakligen består af bröd, förnämligast af råg, men äfven stundom blandadt med korn, sill, potatis, kött och fläsk. *Bruket af kaffe* har tagit stor utsträckning och man finner det icke allenast hos de välmående utan äfven i kojan, der kanske ofta företer sig svårighet för anskaffning af bröd. *Missbruket af bränvin* kan i allmänhet sägas vara minskadt och framträdandet deraf är mera tillfälligt vid landtbefolkningens utfärder från hemmet. Den yngre generationen begagnar utan tvifvel vida mindre bränvin än den äldre, antagligen såsom en följd deraf att det tillföre dagliga bruket af bränvin vid måltiderna mycket aftagit. Bruket af bier har betydigen tilltagit. Äfvenledes begagnas å landsbygden punsch, rom och konjak, äfvensom vin, mera än tillföre.

Egentliga *folknöjen* förekomma icke. Då ungdomen å landet samlas, är det vanligtvis till dans eller såkallad »lekstuga». Å många trakter äro dessa samlingar föremål för uppsigt i och för vidmakthållande af ordning, i det kommunal-styrelserna i ordningsstadgar upptagit bestämmelser att anmälan hos kommunalnämnden skall ske, om tillämnadt dansnöje, att dertill utsedd ledamot af kommunalnämnden skall vara tillstådes och att sammankomsten icke må fortsättas utöfver bestämd timma.

Sockenbibliotek finnas i största delen af länets socknar å landet. De socknar, hvilka ännu sakna sådana äro:

I Norra och Södra Åsbo samt Bjäre härads fögderi:

Oderljunga, Perstorp, Rya, Kellna, Tostorp och Rebbelberga.

I Östra och Vestra Göinge härads fögderi:

Loushult, Hästveda, Vankifva, Hörja, Torup, Åkarp och Farstorp.

I Gerds, Villands och Albo härads fögderi:

Köpinge, Lyngsjö, Vä, Djurröd, Östra Vram, Sönnarslöf, Vidtsköfle, Hörröd, Maglehem, Vånga, Rafunda, Brösarp, Andrum, Eljaröd, St. Olof, Fogeltofta, Rörum, Mellby och Hvitaby.

I Ingelstads och Jerrestads härads fögderi:

Hammenhög, Hannas, Östra Herrestad, Ingelstad, Qverrestad, Tryde, Spjutstorp, Ouslunda, Öfraby, Bollerup, Hofby, Stiby, Vemmerlöf, Gladsax, Tommarp, Cimbris, Nöbbelöf, Jerrestad, Vallby och Bollshög.

I Båstads köping gick dervarande bibliotek förloradt vid den eldsvåda, som sistlidet år öfvergick köpingen.

En uppställning häradsvis utvisar följande förhållande:

	Socknebibliotek	
	finnas i socknar.	saknas i socknar.
Norra Åsbo härad.....	10	5
Södra Åsbo d:o.....	10	—
Bjäre d:o.....	7	2
Östra Göinge d:o.....	11	2
Vestra Göinge d:o.....	18	5
Gerds d:o.....	9	9

	Socknebibliotek	
	finnas i socknar.	saknas i socknar.
Villands härad.....	16	1
Albo d:o.....	—	9
Ingelstads d:o.....	10	11
Jerrestads d:o.....	1	9
Summa	92	53

I Kristianstads stad finnes ett så kalladt *stadsbibliotek*, grundlagdt år 1845 samtidigt med en då stiftad så kallad bildningscirkel och egentligen afsedt för medlemmarne af denne. Då bildningscirkeln efter några års förlopp upplöstes, råkade biblioteket i lägervall, men återupplifvades några år senare, sedan en del af stadens innevånare tecknat sig för årliga bidrag. De sålunda bidragande utgöra för närvarande 72 och erlägga 2 r:dr hvardera i årlig afgift. Biblioteket består af omkring 1,200 band och förvaras i Stadsfullmäktiges lokal i rådhuset.

Af de i senaste femårsberättelsen upptagna *föreningar till öfning i vapens bruk*, bildade i enlighet med hufvudgrunderna i Eders Kongl. Maj:ts Nådiga kungörelse den 8 Mars 1861 hafva under perioden blifvit upplösta: Näsums, Borrbys och Åsbo härads skarpskytteföreningar, äfvensom under innevarande år Engelholms, Höja och Rebbelberga skarpskytteförening blifvit till upplösning anmäld. Qvarstående äro således Kristianstads, Cimbrishamns, Broby och Emitslöfs, Gerds härads, Esphults, Ousby, Vestra Göinge, Villands, Åhus, Östra Göinge samt Glimåkra. Den lifaktighet, som förmärktes vid skarpskytteföreningarnas första uppkomst har i betydlig mån aftagit, så att befäras kan, det föreningarna icke komma att utbilda sig till något kraftigt bidrag till landets försvar.

3. Näringarna.

A) **Jordbruk** och B) **Boskapsskötsel**. Till följd af Eders Kongl. Maj:ts nådiga bref den 3 Mars 1865, hvarigenom åt Hushållnings-sällskapen uppdragits att, hvart för sitt område, årligen ombesörja insamlandet af primäruppgifter för jordbruksstatistiken samt dessas granskning och bearbetande till sammandrag, har från och med ifrågavarande femårsperiod de till nämnda statistik hörande uppgifters insamlade genom Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes försorg, för femårsberättelserna upphört.

De sammandrag i nyssberörda hänseende, Hushållningssällskapet i Kristianstads län uppgjort för hvardera af de fem år, denna berättelse omfattar, lemna vid jämförelse en allmän öfversigt af såväl jordbruket och boskapsskötseln som grundförbättring, och — med bemärkande dels att *jordens beskaffenhet* i allmänhet är: *god* i störste delarne af Södra Åsbo och Jerrestads härad, i omkring $\frac{1}{6}$ af Villands härad, samt i de tre sydligaste socknarna af Östra Göinge härad; *medelmättig* i en mindre del af Norra Åsbo härad, i Bjäre härad, i störste delarne af Östra och Vestra Göinge samt Albo härad samt i hälften af Gerds härad; och *svag* i störste delen af Norra Åsbo härad, i hälften af Gerds härad, i nordligaste delen af Östra Göinge

härad, i nordvestliga delen af Vestra Göinge härad, i omkring $\frac{1}{4}$ af Albo härad samt i de delar af Ingelstads och Jerrestads härad, som närmast gränsa intill kusten; och dels att bruknings-sättet i allmänhet är vaxel- och tredingsbruk, det förra vid de större jordbruken och vid mindre, der åkerjorden är af beskaffenhet att den med fördel kan bära klöfver eller andra gräsarter, och det senare eller tredingsbruket vid de mindre jordbruken med ringa åkerareal samt der jorden är af svag beskaffenhet eller under medelmåttan och der tillgång på naturlig äng finnes, — får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst hänvisa till den sammanfattning af berörda sammandrag för nämnda fem år, som Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande uppgjort och här bilägger under Tab. N:is 2 och 3. Tab. N:is 2 o. 3.

Äfven om det antages, att Hushållningssällskapets ifrågavarande sammandrag finnes behäftadt med brister, vållade af svårigheten att för allmogen, från hvilken uppgifter skola hemtas, göra klart ändamålet dermed, bära de dock vittne om det nit, hvarmed Hushållningssällskapet utfört sitt uppdrag och för den allmännare öfversigten lemna de otvifvelaktigt värdefulla bidrag.

Sålunda framgår af dessa sammandrag:

att odling och grundförbättring under perioden gått framåt, så att under periodens sista år utsädet varit öfver 30,000 tunnor större än under periodens första år;

att antalet af såväl egare som brukare af odlad jord till vidd öfver 200 tunnland ökats;

att deremot antalet af både egare och brukare af odlad jord till vidd mellan 40 och 200 tunnland, äfvensom brukare af sådan jord mellan 4 och 40 tunnland minskats;

att antalet egare af odlad jord till vidd emellan 4 och 40 tunnland och såväl egare som brukare af sådan jord till vidd under 4 tunnland ökats;

att största minskningen företer sig i afseende på antalet egare af odlad jord till vidd mellan 40 och 200 tunnland och största ökningen i afseende på antalet brukare af odlad jord till vidd under 4 tunnland;

att skörden under perioden varit sämst år 1868, hvilket också öfverensstämmer med Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes till Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Statskontor afgifna årsväxtberättelser; samt

att någon anmärkningsvärd tillökning eller förminskning i antalet kreatur under perioden icke företett sig annorlunda, än att vid slutet af nyssberörda i afseende på årsväxten mindre gynnsamma året 1868 antalet af nästan alla slag af kreatur icke obetydligt minskats, men att det vid påföljande års slut åter uppbringats.

Handeln med spanmål har i följd af de lättade kommunikationerna i betydlig mån tilltagit och i sin mån bidragit till ökning af sädesproduktionen, hvilken år 1870 med omkring 120,000 tunnor öfverstege produktionen under periodens första år.

Handelsprisen å spanmål utgjorde i medeltal pr kubikfot:

	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.
År 1866 R:mt	3,50	2,86	2,22	1,43
» 1867 »	5	3,17	2,86	1,43
» 1868 »	3,80	3,65	2,86	1,90
» 1869 »	3,50	3,17	2,54	1,75
» 1870 »	3,20	2,38	1,83	1,19

Offentligt understöd för missväxt eller annan skada å gröda har under perioden icke förekommit. År 1867 inträffade våld hagelskada inom en del socknar af Villands fögderi, men den föranledde icke till understöd af allmänna medel.

Nya sädeslag hafva icke förekommit och trädgårdsskötseln och fruktträdodlingen bedrivs icke med allvar annorstädes än vid de större egendomarne.

Höskördarna hafva varit tillräckliga för kreaturens utfodring, med undantag af året 1868, då, på sätt redan förut är anmärkt, grödan i allmänhet var under medelmåttan.

Ladugårdsskötseln har gjort framsteg och allmogen har börjat inse fördelen af att fodra kreaturen bättre än förr, äfvensom att, så vidt möjligt är, minska antalet af hästar och deremot öka fäkreaturens och fårens antal. En icke obetydlig export af kreatur till Danmark har under senare åren förekommit och den derigenom ökade utsigten till fördelaktig afsättning har verkat gynnsamt på ladugårdsskötseln.

Handelsprisen å kreatur och ladugårdsprodukter hafva varierat emellan de belopp, som finnas utförda i följande tabell:

	R:dr	R:mt.
Arbetshäst per st.	150	å 300
Oxe » »	100	å 200
Ko » »	60	å 150
Får » »	10	å 15
Svin » »	15	å 30
Oxkött » L&B	3	å 5
Fläsk » »	6	å 8
Smör » B	0,60	å 0,75
Ost » »	0,30	å 0,50
Ägg » tjog	0,50	å 0,80
Ull » B	1,25	å 1,50
Oxhud » st.	15	å 25
Kalfskinn » »	1,25	å 2,50
Fårskinn » »	0,75	å 1

Djurraserna äro i allmänhet lämpliga hvar för sin ort. Hingstar, tjurar och springbaggar af ädla raser finnas på de flesta större egendomarne, men vid de mindre jordbruken bibehålles mest landtrasen, såsom der lämpligast. I Hushållningssällskapets verksamhet har under perioden också ingått åtgärder för raserens förbättring.

Fjäderfä hålles i allmänhet vid hvarje jordbrukslägenhet, äfven till afsalu, i synnerhet i närheten af städerna.

Biskötseln bedrivs deremot högst obetydligt.

Farsoter bland kreaturen hafva icke förekommit. Å en del enstaka ställen har visserligen yppat sig dels rödsot bland svin-kreaturen, dels benskorhet hos fäkreaturen och dets rotz bland hästkreaturen, men det har icke varit af stor betydenhet.

Nödvändigheten af förbättrade gödningsämnen synes allt mer blifva insedd af allmogen, som på många ställen lägga komposter och der tillgångarne så medgifva, begagna benmjöl, dels rent och dels tillsatt med svafvelsyra.

Å de bördigare trakterna af slättbygden har stängseln allt mer och mer försvunnit, men i skogstrakterna, der större svårighet möter att valla kreaturen, bibehålles den likasom på den mindre bördiga slättbygden. Stengärdesgårdar begagnas mer än tillföre och detta antagligen af den orsak att tillgång på stängselämne af trä förminskats.

Hushållningssällskapets verksamhet har under perioden fortgått i enahanda riktning som förut.

Agronomiskt biträde har icke i någon nämnvärd grad blifvit under perioden begagnadt af allmogen, men bemödande att bringa jordbruket på högre ståndpunkt förmärkes på de flesta ställen och ehuru grunddikning fullständigt genomföres endast vid de större egendomarne, synes den äfven vid mindre jordbruk hafva vunnit förtroende och utföres i den mån tillgångarne medgifva. Äfven på vattenaftappningen är uppmärksamheten mycket riktad och flere arbeten af icke obetydlig utsträckning hafva i detta hänseende blifvit utförda. Så har inom vissa delar af Vinslöf, Ignaberga och Stoby socknar, hvarest betydliga landsträckor stått under vatten, blifvit verkställd en kanalgräfning på öfver en half mils längd. Likaså äro dels genom hela Sörby socken på ungefär enahanda längd och dels öfver Åraslöfs egor kanalgräfningar utförda. Såsom hithörande må nämnas, att genom det i de två senaste femårsberättelserna under rubriken kommunikationsanstalter omförmälda, af ett engelskt bolag öfvertagna

invallnings- och kanaliseringsarbetet, hvarföre vidare här nedan kommer att redogöras, omkring 700 tunnland blifvit befrjade från vatten och, ehuru ännu icke komma i kultur, för framtiden lemna en värdefull jordvinning.

Den år 1861 inrättade *landtbruksskola* å egendomen Marielund i Gerds härad har under perioden fortsatt sin verksamhet på enahanda sätt som förut, men den upphörde under sistlidet år och förlades till Tunbyholm i Smedstorps socken i Ingelstads härad, der den fortgår efter samma plan.

Bränvinsbränningen har bedrifvits per medium vid 136 brännerin. Likasom tillförene har fabriksvinsten i allmänhet varit ringa, men allmogen fäster stor vikt vid det ökade utfodrings-tillfälle, som genom dranken erbjudes. Också hafva vid en del brännerin uppsatta stallningar gifvit goda resultat.

Tillgången på *arbetare för jordbruket* har varit tillräcklig. Någon ändring i det i föregående berättelser omnämnda sättet för deras anställning har icke inträdt, men *dagsverksprisen* hafva något stigit, så att under sommar- och höstmånaderne beräknas 1 r:dr 25 öre för mans- och 75 öre för qvinsdagsverke samt under vintermånaderne 75 å 80 öre för mans- och 40 å 50 öre för qvinsdagsverke.

C) *Skogshushållning* och D) *Rofdjurs utödande*. Å tabellerna N:is 4 och 5 finnas upptagna hithörande kända förhållanden. Länets är indeladt i 2 *revier*, i hvardera af hvilka är anställd en *jägmästare*. Dessa *revier* benämnas a) Engelholms revier, omfattande Norra och Södra Åsbo, Bjäre samt Vestra Göinge härad och b) Åhus revier, omfattande Villands, Gerds, Albo, Östra Göinge Ingelstads och Jerrestads härad. I förstnämnda revier äro anställda fyra *kronojägare*, alla stationerade å de flygsandsplanteringar vid Engelholm, dertill Kongl. Maj:t och Kronan har oinskränkt dispositionsrätt, och åtnjuta i aflöning 250 r:dr samt innehafva inom planteringarna boställen, hvilka uppskattade afkastning likväl frändrages lönen. I Åhus revier finnes en *kronojägare*, stationerad å det vid Åhus belägna flygsandsfält, Gamla Espet kalladt, dertill Kongl. Maj:t och Kronan har eganderätt och åtnjuter denne enahanda lön och boställsförmån som de öfrige *kronojägare*. Å de enskilda flygsandsfält, hvilka stå under jägeristatens uppsigt, finnas åtta *planteringsvaktare*, hvilka årligen erhållit gratifikation af Eders Kongl. Maj:t och Kronan, för periodens alla fem år uppgående för samtliga desse vaktare till 990 r:dr.

Afverkningen å skogarne sker i allmänhet genom oregelbunden blädning eller uttagande af de bästa, för vissa ändamål tjenligaste träen. Endast undantagsvis sker afverkningen i enlighet med förut upprättad plan och efter traktthuggningsmetoden, om hvars fördelar skogsegarne nu likväl börjat vinna mera insigt, hvadan det är att förmoda, att den under den närmaste framtiden kommer att allmännare tillämpas.

Plantering och sådd af skog har under perioden tilltagit och bedrifves på en del af de större egendomarne i temligen stor skala. Äfven bland allmogen synes hågen för skogskultur vara i stigande. De träslag, som allmännast uppdragas, äro tall och gran äfven å trakter, som äro tjenliga för och förr burit bokskog, och det synes som detta sistnämnda träslag så småningom undantränges af de mera snabbväxta och mindre ömtåliga barrträna.

Såsom undervisningsanstalt för skogsskötseln må nämnas den inom Engelholms revier belägna, på statens bekostnad under-

hållna *skogsskolan* å Danielslund, hvarest tio frilärningar årligen åtnjtit undervisning. Af desse lärningar har flertalet sedermera vunnit anställning såsom skogvaktare och jägare å såväl Kronans som enskildes skogar. Skogsskolan skötes af en föreståndare med 1,000 r:drs lön och en skogsrättare med 800 r:drs lön. Lärokursen varar i regeln endast 8½ månader, men flere af lärningarne hafva med vederbörligt tillstånd fått njuta undervisning under två terminer, hvilket visat sig medföra stort gagn för danandet af duglige skogsmän.

Ek- och mullbärsplanteringar finnas icke. Endast enstaka träen af dessa slag hafva på en del ställen blifvit planterade till prydnad.

De *flygsandsfält*, till hvilka Kronan har egande- eller dispositionsrätt, hafva behandlats efter traktthuggningsmetoden i enlighet med upprättad indelningsplan. Återväxten derstädes har i allmänhet frambringats genom utsättning af plantor, uppdragna å inom fälten anlagde plantskolor. Å de enskilda flygsandsfält, som stå under skogsstatens uppsigt, är skogen ännu så ung, att någon afverkning, med undantag af lindrig gallring och fällande af torra och öfverskärade träen, der ej företagits. Skogsodling har deremot skett å en del inom desamma befintliga kalmarker. De öfriga enskilda flygsandsfälten äro, med få undantag, skoglösa och hafva icke blifvit skötta på sätt önskligt vore, enär de under sommaren upplåtas till bete.

Afverkning till afsalu å de enskilda skogarne har flerstädes skett i större skala än skogens bestånd medgifvit, serdeles i de trakter, som ligga i närheten af jernbana. *Exporten af skogsprodukter* har dock icke varit betydlig.

Egentligt *svedjande*, hvarvid skog blifvit fälld och på stället uppbränd, har ej förekommit utan undantagsvis på något obetydligt område i de intill Småland närmast gränsande trakter, men flåhackning och bränning i och för vinnande af ett par skördar samt ljungbränning för upphjelpande af betet har deremot mera allmänt begagnats.

Skogseldar förekommo på flere ställen under 1868 års torra sommar, dock blefvo de dämpade innan synnerlig skada skett, undantagandes en i Glimåkra socken, der omkring 300 tunnland skog och mosse afbrändes. Äfven sistlidet år förekommo några mindre skogseldar. De hafva samtliga, med ett undantag, då eld anlagts af illvilja, förorsakats af vårdslöshet vid ljung- och torfbränning.

Någon skadlig inverkan på skogsvården af fabriksanläggningar, kolning, tjäru-, beck- och kalkbränning, pottaska och hartstillverkning, stängselsätt, getter m. m. har icke förmärkts.

Prisen å skogsprodukter, ehuru mycket olika på skilda trakter, hafva under perioden stigit, serdeles hvad beträffar bokved. Vid förra femårsperiodens slut kunde en kubikfamn bokved köpas, för 25 å 30 r:dr, men priset vid slutet af denna period uppgick till 30 å 36 r:dr. Sågtimmer har noterats till 3 r:dr 50 öre, sparrar till 2 r:dr och en tums furubräder med 120 tum på tolften till omkring 7 r:dr.

Användandet af torf och stenkol såsom *brännmateriel* har betydligt tilltagit.

Uppgift om antalet *husdjur*, som *dödats af rofdjur*, kan icke meddelas, enär anmälan derom icke sker af husdjurens egare. Sedan belöningarna för dödande af roffoglar och råfvar med Juni månad 1869 upphörde, hafva roffoglarne till största delen ostörde

fått föröka sig. Efter räfvar anställes fortfarande jagt, emedan skinnet har värde.

E) Bergs- och Brukshandtering samt F) Fabriker, Manufaktur och Handverk. Å tabb. N:is 7 a och 7 b finnas uppgifter om hithörande *närings*, serskildt för landet och serskildt för städerna, sådant förhållandet var vid femårsperiodens slut.

Andrarums alunbruk i Albo härad har under perioden icke drifvits i vidsträcktare mån, än att två pannor varit i bruk under 8 månader hvartera af åren 1866, 1867 och 1868, och en panna begagnats under åren 1869 och 1870. Tillverkningen besteg sig år 1866 till

	720 tunnor.
» 1867 »	714 »
» 1868 »	694 »
» 1869 »	610 »
» 1870 »	558 »

Hvarje tunna alun väger 3 Centner 44 $\frac{1}{2}$ och har afsättningen hufvudsakligen skett på utrikes ort.

Det år 1858 å Andrarums bys egor inmutade *blyglansfält* har under perioden visserligen bearbetats, men någon anmärkningsvärd utsmältning af bly har icke förekommit. De år 1863 å staden Cimbrishamns utmark inmutade *blyanledningar* hafva icke under perioden blifvit bearbetade.

Krutbruket i Torsebro af Färlöfs socken har blifvit betydligt förbättradt och drifves i större utsträckning än förut.

Med *kalkstensbrotten* har förhållandet under perioden varit enahanda med hvad i senaste femårsberättelsen angifvits.

Tegeltillverkningen har bedrifvits ungefär i samma skala som under förra perioden. Antalet tegelbruk har väl varit större, men tillverkningen har dock icke ökat.

Af fabriker är *Klippans pappersbruk* fortfarande den mest framstående och hvad om densamma blifvit anmärkt i förra berättelsen återopas.

Strömshalls klädesfabrik i Emitslöfs socken har blifvit försedd med en maskinspinnstol om 150 spindlar och fabriken tillverkningar af gröfre kläden och filter äro af god beskaffenhet.

Det under förra perioden i Kristianstad anlagda *jerngjuteri* med *mekanisk verkstad* har under denna period blifvit i icke obetydlig mån utvidgadt och tillverkningarna hafva en vidt utgrenad afsättning.

Under perioden har i Kristianstad blifvit inrättad en såkallad fransk *ångqvarn*, hvilken, jemte ett i samma lägenhet anlagdt mindre *bomullsspinneri* drifves med en ångmaskin af 10 hästkrafter.

Bränvinstillverkningen är serdeles högt uppdrifven, synnerligast i Göinge fögderi samt Gerds och Villands härad. Den har icke något välgörande inflytande i allmänhet. Det är icke allenast tillverkarne, som sälja denna vara. Mången bortslutar tusentals kannor mot erhållande af förskott utan att ega en enda, under förbindelse att verkställa leveransen å bestämd tid vid påföljd att få betala viss skadeersättning. En mängd dylika aftal blifva ofullgjorda och de föranleda till mycket vingleri. Äfven verkar bränvinsbränningshandteringen skadligt i det hänseendet, att icke allenast tillverkarne utan äfven en del andre hemmansegare och torpare ställa sitt jordbruk så, att de må frambringa den möjligast största myckenhet potatis, hvarigenom jorden öfver höfvan utmattas.

En serskild tabell öfver *bränneriens* antal och tillverkning för hvartera af periodens fem år följer härneda tab. Litt. A.

Handverkerien på landet, i synnerhet i mindre tätt befolkade trakter, gifva endast en torftig utkomst. Det är sällsynt, att någon bringar sig upp till den ställning, att han blifver oberoende af möjligen inträffande sjukdom eller andra missgynnande omständigheter.

Enahanda *binärningar*, som i förra femårsberättelsen blifvit omförmälda, hafva äfven under denna period förekommit, möjligen i något större utsträckning. Derjemte har den fattigare befolkningen i Riseberga och Färingtofta socknar af Norra Åsbo härad företagit sig tillverkning af mans- och fruntimmers-sommarhattar af råghalm och rönt god afsättning.

Angående *jagt* och *fiske* återopas förra berättelsen.

4. Kommunikations-anstalter och varubyten.

A) Landkommunikationer. Tab. N:is 8 a och 8 b upptaga: 1) Allmänna lands-, härads- och sockne-*vägars* längd vid periodens slut; 2) längden af de utaf desse vägar, som äro inde-

lade och med skjutsstationer försedde; 3) under perioden om- lagde eller betydligt förbättrade vägars längd; 4) dertill af statsverket eller kommunerna tillskjutna kostnader; 5) antalet

Tab. Litt. A.

Bränvinstillverkningen.

	Antal bränn- rin.	Kannor tillverkad t bränvin,				Kannor underbränvin utan restitutionsrätt.		Tillverknings- avgift. R:dr R:mt.	Kostnader för kontroll, uppbörd, m. m. R:dr R:mt.
		för hvilka avgift utgått å 60 öre.	för hvilka avgift utgått å 70 öre.	för hvilka avgift utgått å 75 öre.	Summa.	å 60 öre.	å 70 öre.		
År 1866.....	140	4,108,956	—	10,902	4,119,858	644,5	—	2,473,936,80	104,963,92
» 1867.....	141	2,009,272,5	2,078,940,5	—	4,088,213	—	1,295,5	2,661,728,70	78,299
» 1868.....	132	—	2,755,863,5	—	2,755,863,5	—	4,882,5	1,932,522,20	75,003,76
» 1869.....	133	—	3,385,348,5	—	3,385,348,5	—	4,559	2,372,935,25	77,546,31
» 1870.....	134	—	4,328,924,5	—	4,328,924,5	—	5,266,5	3,033,933,70	87,499,12

gästgifverin vid lands- och härads-vägar samt i städer, med uppgift derjemte, vid huru många af dessa skjutsentreprenad finnes införd; och 6) antal *hästar utgångne till* kungs- och kronosamt gästgifveriskjuts under hvardera af periodens fem år.

De vägsträckor, som med bidrag af allmänna medel blifvit *omlagda och förbättrade*, äro: dels emellan Vankifva och Mala å landsvägen, som leder emellan Hesseholms och Bjernums gästgifvaregårdar, och dels en emellan Vitseltofta och gränsen emellan Ousby och Vitseltofta socknar, allt inom Vestra Göinge härad.

Undersökningar för omläggning och förbättring af backiga vägar å flere andra ställen i länet äro verkställda.

Med *broar och färjor* har någon förändring under perioden icke inträffat.

Allmänna *vägarnes underhåll* sker fortfarande med större omsorg än för längre tider tillbaka och vägarnes fasthet har betydligt vunnit genom begagnande af sönderslagen sten såsom väglagnings-ämne.

Trafiken å *Kristianstad—Hesseholms jernbanan*, hvilken år 1866 slutligen afsynades, har under perioden årligen ökats, så att inkomsterna ej allenast varit tillräckliga för banans underhåll och fullgörande af de årliga afbetalningarna på det för anläggningen erhållna statslån, utan äfven lemnat öfverskott såväl till bildande af en till 144,000 r:dr nu uppgående reservfond, som äfven till någon utdelning åt aktie-egarne.

Inflytelsen af jernvägarne på varuforslingen, på gästgifveriskjutsningen och på postbefordringen har varit betydlig och i en för allmänheten fördelaktig riktning. *Varuforsling* har väl icke tillföre ingått såsom någon egentlig näringsgren för innevanarne i detta län, men den förekom naturligtvis mera före jernvägarnes tillkomst, så vidt man afser längre vägstransport. Nu är det endast på de jemförelsevis mera korta vägsträckorna till jernbansstationerna som varuforslingen med dragare förekommer. *Gästgifveri- och reservskjutsningen* har äfven under denna period minskats ungefär i samma proportion som under förra femårsperioden, och minskningen i det hela är mest iögonfallande då man jemför skjutsåtgången år 1856, då 63,497 hästar utgingo, med skjutsåtgången 1870, då endast 9,868 hästar utgingo. *Postbefordringen*, till den del, som icke sker på jernbana, bestrides mot lega efter kontrakter emellan postverket och de skjutsande.

Förhållandet med *grindarna* å allmänna vägarne är lika med hvad i förra femårsberättelsen uppgafs, undantagandes i Östra och Vestra Göinge härads fögderi, der antalet å landsväg minskats med fem.

Kronobrefbäringen var vid periodens slut ställd på entreprenad i länets alla härad med undantag af Ingelstads och Jerrestads härad.

Förutom *postinrättningarna* i länets tre städer finnas postanstalter dels i Båstad, Åby, Örkelljunga, Åhus och Brösarp och dels vid jernvägsstationerna Hesseholm, Sösdala, Hästveda, Ousby, Vinslöf, Önnestad, Tomelilla och Svenstorp.

B) Sjökommunikationer. Med *kusthamnarna* i länet har under perioden icke inträffat någon anmärkningsvärd förändring. De äro följande: 1) vid Cimbrishamns stad; 2) vid Åhus, hamn- och lastageplats för Kristianstads stad; 3) vid Rönneåns utlopp i Skelderviken, under benämning Engelholms hamn; 4) vid Båstad; och 5) vid Torekow.

Ångfartyg, som gå emellan Stockholm och Malmö, hafva anlupit Åhus, och de Halländske ångbåtarne hafva på turerna emellan Göteborg och Lybeck anlupit Torekow, då godt väder så medgifvit.

De förhoppningar om bättre sjökommunikation emellan Kristianstad och hamnen vid Åhus, som, enligt hvad i senaste två femårsberättelser blifvit omnämndt, fästes vid ett engelskt bolags åtagande att *invalla Helge-åns vattendrag för bildande af en segelbar kanal*, hafva icke gått i fullbordan. Förhållandet med detta företag har varit sådant att, sedan under den 1 och 3 April 1858 blifvit uppgjorda serskilda kontrakt emellan engelske ingenjörerne John N. Milner, William P. Gale och James Smith å ena, samt dels Kristianstads stad och dels öfrige jordegare omkring Helgeåns vattendrag från Torsebro till grannskapet af Åhus å andra sidan, angående invallning och kanalisering af berörda vattendrag med den deri bildade, invid Kristianstad belägna så kallade Nosaby—Hammar-sjön, samt Eders Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 10 Augusti nämnda år gillat och till efterrättelse stadfästat berörda kontrakt med vissa bestämmelser i afseende på sjelfva arbetsplanen, deri skulle ingå bildande af en segelbar kanal från Kristianstad till Åhus af 180 fots bredd i lägsta vattenyta och 12 fots djup; så ock efter det Eders Kongl. Maj:t genom serskilda nådiga bref dels den 21 Augusti 1861 och dels den 3 Mars 1863 godkänt vissa emellan vederbörande öfverenskomna ändringar i förut fastställda planer och vilkor, i enlighet hvarmed arbetet i dess helhet sknlle vara fullbordadt den 24 Augusti 1869, hafva dels strandegarne omkring Nosaby—Hammarsjön, hvilken under tiden blifvit invallad, efter det Rådhusrätten i Kristianstad genom utslag den 6 April 1868 i mål emellan Drätselkammaren derstädes å ena, samt förbemålde engelske ingenjörer å andra sidan, förklarar de förut upprättade kontrakten om torrläggning af Nosaby—Hammar- samt Åraslöfs-sjöarne m. m. icke vidare utgöra hinder för strandegarne att sjöarne disponera, med ingenjören Milner den 25 i sistnämnde månad upprättat nytt kontrakt om torrläggning af den invallade Nosaby—Hammarsjön, hvilket Eders Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 14 Augusti 1868 endast i så måtto funnit utgöra föremål för fastställelse, att Kristianstads kommun tilläts att, emot i kontraktet betingade förmåner och vilkor, afstå de på stadens grund uppkommande landvinningar, som enligt kontraktet skulle till ingenjören Milner afträdas, dels ock strandegarne i Åsum, Köpinge, Efveröd, Vidtsköfle, Nosaby, Viby, Rinkaby och Åhus socknar samt Kristianstads stad med bemålde ingenjör den 23 Januari 1869 afslutat nytt kontrakt, enligt hvilket denne senare förbundit sig att, utan bidrag af staten eller enskilde jordegare, invalla och upprensa Helgeån från Långebro vid Kristianstad till hafvet vid Åhus, i och för torrläggning af omgifvande vattendränkta jord och att i sammanhang dermed, i stället för segelbar kanal, i och för kommunikationen anlägga jernväg från Kristianstad till Åhus, hvilka arbeten skulle vara fullbordade inom sex år efter det planen blifvit af Eders Kongl. Maj:t i nåder sanktionerad; men genom nådigt bref den 23 April 1869 förklarade Eders Kongl. Maj:t att berörde plan, då anslag af allmänna medel för arbetets utförande icke äskats, icke utgjorde föremål för Eders Kongl. Maj:ts omedelbara nådiga pröfning, och sedermera har detta arbete icke ens blifvit påbörjadt; hvaremot och efter det ingenjören Milner den 18 November 1869 till engelske under-

såtarne Sutcliffe och Seed öfverlätit sin rätt med hänseende till torrläggningen af den invallade Nosaby—Hammarsjön, detta arbete blifvit under innevarande år i så måtto fullbordadt, att vattenståndet hållits under en i kontraktet bestämd höjdpunkt och att å den 5,200 fot långa bank, hvarmedelst invallningen skett, blifvit i enlighet med kontraktsbestämmelsen anlagd en 25 fot bred körväg, genom hvilken landkommunikationen emellan Kristianstad och sydliga delen af Villands härad blifver i betydlig mån förkortad.

Lotsar finnas anställda i Cimbrishamn, Åhus och å Hallands Väderö; och *fyrar* finnas två vid Sandhammar i Löderups socken af Ingelstads härad samt två vid Torekow i Bjäre härad, af hvilka sistnämnde den ene är placerad å så kallade »Vinga skär» och den andre å så kallade »Vrenen».

C) Sjöfart och Handel. Å tabb. N:is 9 a och 9 b meddelas uppgift om antal och lästetal af länets innevånare tillhöriga *fartyg* med deras *besättning* samt om *handlande* med deras betjening och bevilling i och för rörelsen.

Under perioden hafva 14 större och mindre fartyg vid länets kuster *förolyckats*, dervid fartygen blifvit vrak, men besättningarna med undantag af en man räddats.

Varubytteshandeln har äfven under denna period varit obetydlig.

Afsättningsarterne för spannmål, skogseffekter och ladugårdsprodukter hafva varit dels städerna i länet och dels mer än tillförene kuststäderna i Malmöhus län, hvarest betydlig spannmålsexport förekommer.

Skeppningen af spannmål från länets stadshamnar sistlidet är utgjorde:

	till inrikes ort.	till utrikes ort.
Från Engelholm:	36,168 kub.fot.	631,129 kub.fot.
» Cimbrishamn:	106,392 »	195,090 »
» Åhus:	7,156 »	— »

Bränvin skeppades samma år till inrikes orter:

Från Cimbrishamn.....	813 kub.fot.
» Åhus.....	42,914 »

Antalet af till länets stadshamnar år 1870 *ankomna och derifrån afgångna fartyg* af tre nyläster och derutöfver inhemtas af följande tabell:

	Inrikes fart.		Utrikes fart.		Summa.	
	Antal.	Nyläster.	Antal.	Nyläster.	Antal.	Nyläster.
Segelfartyg ankomna.....	607	4,390	227	4,386	834	8,776
» afgångna.....	555	4,690	117	2,549	672	7,239
Ångfartyg ankomna.....	62	2,065	22	1,094	84	3,159
» afgångna.....	77	2,566	7	679	84	3,245

5. Kameralförhållanden.

Tab. N:o 10 a. Redogörelse för antalet *hemman* och lägenheter inom länet, dessas natur, *bruksdelar* jemte *uppskattningsvärde*, allt vid periodens slut, innefattas i hosföljande tabell N:o 10 a. I afseende på de skiljaktigheter, som förefinnas emellan denna och den tabell rörande förhållandet härmed vid 1865 års slut, som åtföljde senast afgifna femårsberättelse, bör här anmärkas.

Den betydliga kvantitet *bränvin*, som tillverkats, har blifvit till störste delen *afsatt* på Stockholm och Göteborg och forslats på jernbana.

Gårdfarihandeln, till hvilken benämning förr hänfördes egentligen den handel, som idkades af kringvandrande allmoge från Vestergötland, har i denna mening i betydlig mån aftagit, men deremot har med hvarje år tilltagit den handel med utländska kramvaror, som idkas af kringvandrande utlänningar, mest af mosaiska trosbekännelsen.

Marknadsplatserne i länet äro desamme, som i förra femårsberättelsen blifvit upptagne och marknadernes antal likaledes. Dessutom hållas årligen *kreatursförsäljningsmöten*, 4 i Kristianstad och 4 i Hesselholm å förut bestämda så kallade *torgdagar*, hvilka senare förekomma två dagar i veckan i Kristianstad och en dag i veckan i Båstad, Åby, Spången, Åstorp, Oppmanna, Vånga, Vestra Vram, Brösarp, Tomelilla, Hammenhög, Broby, Marklunda, Lönsboda, Hästveda, Ousby, Sösdala och Vinslöf.

Förhållandet med *minuterings- och utskänkningsställen för spirituösa drycker* var under år 1870 följande:

I Kristianstad: ett bolag för utminuterings å 1 ställe mot afgift 6,000 r:dr och ett bolag för utskänkning å 11 ställen mot afgift 4,000 r:dr. De staden tillkommande afgifterna ingå till stadskassan.

I Engelholm: 1 utminuterings- och 4 utskänkningsställen, derför afgifterna utgjort 6,320 r:dr.

I Cimbrishamn: 4 utminuterings- och 5 utskänkningsställen, derför afgifterna till staden utgjort 1,485 r:dr 2 öre, deraf användts dels till stadsläkarelönen och dels till andra stadens allmänna behof.

I Norra och Södra Åsbo samt Bjäre härads fögderi: 4 utminuterings- och 19 utskänkningsställen, derför afgifterna utgjorde 4,006 r:dr 95 öre, deraf kommunernas andelar i allmänhet blifvit använda för fattigvården.

I Östra och Vestra Göinge härads fögderi: 20 utminuterings- och 14 utskänkningsställen, derför afgifterna uppgått till 8,220 r:dr 63 öre, deraf kommunernas andelar hufvudsakligen blifvit använda till skolornas och fattigvårdens behof.

I Gerds, Villands och Albo härads fögderi: 10 utminuterings- och 9 utskänkningsställen, derför afgifterna uppgått till 2,875 r:dr 7 öre. Uppgift om användandet af kommunernas andelar har icke blifvit meddelad.

I Ingelstads och Jerrestads härads fögderi: 6 utminuterings- och 4 utskänkningsställen, derför afgifterna utgjort 2,409 r:dr 55 öre. Uppgift om användandet af kommunernas andelar har ej eller för detta fögderi blifvit meddelad.

Till följd af begänget fel vid *hemmantalens* uträkning i decimalbråk har i sistberörda tabell förmedlade mantalet för hemman bland skatteegendomar blifvit upptaget till 1,381,032, ehuru det vid 1865 års slut rätteligen utgjorde 1,381,315, eller 0,283 mindre än vederbort, hvadan summan å förmedlade mantalet för länet ock bort ökas med sistnämnda belopp och således upptagas till 2,995,904 i stället för 2,995,621.

1865 års tabell upptager bland kronoegendomar under allmän disposition, hemman..... 12,229,
 härifrån hafva afgått för 4 serskilda hemman, hvilka förut ansetts såsom kyrkohemman, men som förklarats vara Kronan tillhöriga och derefter skatteförsålt..... 0,875,
 rest... 11,354,

hvaremot tillkommit för ett landsstatsboställe, som under perioden till statsverket indragits..... 0,250,
 så att summan för dessa hemman nu utgör..... 11,604.

Från boställen af krononatur, derå i senaste femårsberättelsen förmedlade mantalet upptages till..... 197,576,
 hafva under perioden afgått dels för nyssberörda landsstatsboställe..... 0,250,
 och dels för Mellby prestgård, som, enligt Kammar-Kollegii skrifvelse den 27 April 1867, omförts från krono- till insocknefrälse..... 1,000, 1,250

hvidan nuvarande summan på boställen af krononatur uppgår till endast..... 196,326.

Under femårsperioden hafva blifvit till skatte försålda, förutom ofvannämnda 0,875 mantal f. d. kyrkohemman, 3,584 mantal krono.

Från säterin och ladugårdar af frälsenatur har till följd af Kammar-Kollegii föreskrift den 29 Augusti 1866 blifvit till insocknehemman omfördt 1 mantal Skea.

I likhet med hvad i senast afgifna årsberättelse blifvit anfördt bör äfven nu anmärkas, att uppgifterna i tabellen, rörande antalet brukningsdelar, jordtorp och backstugor, icke kunna anses fullt exakta.

I afseende på hemmansklyfningar kan ej lemnas vidare upplysning, än att i allmänhet hemman inom länet äro klufna i mycket små delar.

Under perioden har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande fastställt årlig afgäld för 106 afsöndrade lägenheter.

Angående jordområde och egendomar i länets städer Tab. N:o 10 b. meddelas nödiga upplysningar i tabell N:o 10 b.

I afseende på skiftesverkets fortgång får Eders Kongl. Tab. N:o 11. Maj:ts Befallningshafvande hänvisa till den af länets landtmäterikontor afgifna, härhos under N:o 11 bifogade tabell.

Rörande den uppörd, som i specialräkningarna för Tab. N:o 12. länets fögderin och städer redovisats och den, som till landtränteriet direkt inslutit, lemnas redogörelse i hosgående tabell N:o 12; deremot är Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke i tillfälle att lemna någon upplysning i afseende på beloppet af kommunalutskylder, som inom länet utgått.

6. Politi.

A) **Undervisningsanstalter.** Folkskolorna hafva under perioden i allmänhet blifvit förbättrade och ett framåtskridande i folkskoleundervisningen har gjort sig bemärkt.

År 1868 inrättades i Önnestad i Vestrå Göinge härad en så kallad folkhögskola för 50 elever, deraf 2 frielever. Lands-tinget beviljade år 1870 ett anslag af 1,500 rdr till denna skola, hvilken för öfrigt vidmakthållits genom enskilda bidrag. Skolans bestånd är betryggadt för 5 år, derigenom att 76 personer, deraf ett fåtal tillhör allmogen, därför garanterat. Styrelsen består af 8 personer jemte skolans 2 lärare.

I Munka-Ljungby socken i Norra Åsbo härad har af enskilda personer blifvit inrättad en uppfostringsanstalt för 50 mindre och obemedlade barn. Den förestås af en examinerad lärarinna.

Slöjdskolor för flickor hafva under perioden varit i verksamhet i nedanstående församlingar, hvilka af landstinget erhållit anslag, på sätt för hvardera finnes utfördt, nemligen:

Församling.	Anslag af landstinget.				
	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.
Esphult R.dr	150	150	150	150	—
Torekov »	200	—	—	—	—
Broby »	200	—	—	—	—
Vestra Ljungby..... »	—	200	—	—	—
Knislinge »	—	200	—	200	—
Engelholm »	—	200	200	150	150
Qvidinge..... »	—	100	—	—	—
Vemmerlöf..... »	—	—	200	—	—
Glimminge »	—	—	—	200	—
Linneröd..... »	—	—	—	150	—
Cimbrishamn..... »	—	—	—	—	200

K. M:ts Befallningshafvandes femårsberättelser 1866—1870. Kristianstads län.

Högre elementar-läroverket i Kristianstad har under perioden fortfarande haft större antal lärjungar än skolokalerna kunnat rymma, så att på flere serskilda ställen i staden hyrda lägenheter måst anlitas. Ny byggnad är beslutad och förestående.

Pedagogierna i Engelholm och Cimbrishamn hafva under perioden fortgått som förut.

I Engelholm finnes, utom folkskolan, en småbarnsskola och en slöjdskola.

De i femårsberättelsen för perioden 1856—1860 omnämnda enskilda skolor, i Kristianstad hafva under denna period fortfarande varit i verksamhet.

Tillämpningskolor för landtbruket finnas numera i länet icke några andra än den ofvanomförmälda å Tunbyholm, sedan den i förra femårsberättelsen omnämnda mindre, af enskild person inrättade skolan vid Hesseholms gård upphört.

B) **Kreditanstalter.** De i förra berättelsen omnämnda banker hafva under perioden fortsatt sin verksamhet. Kristianstads enskilda bank har utvidgat sin rörelse och inrättat filialkontor på flere ställen. Filialbanken i Kristianstad kommer dock enligt beslut, som fattats under innevarande år, nu att upphöra och delegarne ingå till störste delen i Kristianstads och Skånes enskilda banker.

C) **Sparbanker.** Dessas antal var vid periodens slut 19, nemligen Kristianstads, Cimbrishamns, Engelholms och kringliggande orts, Norra och Södra Åsbo härads, Ströfvelstorps sockens, Båstads, Björnekulla pastorats, Vestra Göinge härads, Östra Göinge härads, Glimåkra, Örkeneds sockens, Vittsjö sockens, Åkarps sockens, Villands härads, Gerds härads, Gerds och Albo härads, Åhus sockens, Borrby sockens samt Ingelstads och Jerrestads härads.

Af dessa stiftades Borrby sockens år 1866, Glimåkra, Örkeneds sockens och Vittsjö sockens år 1867 samt Åkarps sockens, Åhus och Ingelstads och Jerrestads härads år 1868.

Räntefoten, enligt hvilken delegarne blifvit ersatte för insatta medel, har vid samtliga sparbankerna varit fem procent. Tab. N:o 13. Angående samtliga ofvanstående sparbankers rörelse och ställning under periodens fem år hänvisas till tab. N:o 13.

D) Försäkringsinrättningar. *Brandstodsföreningar* hafva under perioden varit desamma, som finnas uppräknade i förra femårsberättelsen.

Såsom teckningssummor för år 1870 hafva blifvit uppgifna: 7,665,710 r:dr i Norra Åsbo härads brandstodsförening;

19,376,180 r:dr i Östra och Vestra Göinge härads brandstodsförening; och

19,523,090 r:dr i Ingelstads och Jerrestads härads brandstodsförening.

Brandskador hafva under perioden inträffat:

35 inom Södra Åsbo och Bjäre härads brandstodsförenings område, därför i ersättning utgått 88,854 r:dr 14 öre.

183 inom Östra och Vestra Göinge härads brandstodsförenings område, därför i ersättning utgått 236,743 r:dr 97 öre;

193 inom Gerds, Villands och Albo härads brandförsäkrings-område, därför i ersättning utgått 298,825 r:dr 79 öre; och

46 inom Ingelstads och Jerrestads härads brandstodsförenings område, därför i ersättning utgått 126,942 r:dr 73 öre.

Dessutom timade år 1870 en större eldsvåda i köpingen Båstad, dervid 60 gårdar nedbrunno. Skadan uppskattades till 260,000 r:dr. Såsom brandskadeersättning utgick från allmänna brandförsäkringsverket för byggnader å landet, från städernas allmänna brandförsäkringsbolag samt från bolagen Skandia och Svea tillsammans omkring 100,000 r:dr.

Den i förra berättelsen omförmälda, för Skåne och Halland år 1862 stiftade förening för *försäkring mot förluster genom hagelskador* har under perioden fortfarit, men hagelskador hafva här i länet icke förekommit af någon betydelse.

E) Pensions- och Nödhjelps-inrättningar. Den så kallade von Reiserska stiftelsen, beskrifven i berättelsen för perioden 1856—1860, hade vid sistlidet års slut en fond, som, oberäknadt värdet af fastigheterna, uppgick till 167,136 r:dr 62 öre, hvadan den, fastän under perioden nytt skolhus blifvit uppfördt med en

Kristianstads Landskansli och Landskontor den 30 December 1871.

kostnad af öfver 17,000 r:dr, under samma tid ökats med 5,580 r:dr 1 öre.

Den i de två nästföregående femårsberättelserna omnämnda pensionsinrättning till förmån för Kristianstads stads tjänstemän och borgare samt deras enkor och barn fortvarar, ehuru de derifrån utgående pensioner i betydlig mån minskats, enär inrättningens tillgångar icke ökats i samma mån som pensions-tagarnes antal.

Den i Kristianstad år 1864 stiftade så kallade sjuk- och begrafningskassan, hvilken är omnämnd i förra berättelsen, hade vid 1870 års slut en behållning af 1,394 r:dr 11 öre.

Den i Torekov år 1763 stiftade understöds-kassan för enkor efter skeppare eger fortfarande bestånd. Likaså köpingen Båstads handtverksförenings kassa.

År 1870 bildades inom Degeberga och Vidtsköfle socknar i Gerds härad så kallade hjälpföreningar med ändamål att befrämja fattiga barns skolgång och städfjande af betlande.

F) Sjukvårdsanstalter. *Länslasarettet* och *kurhuset* i Kristianstad är beskrifvet i förra femårsberättelsen. Under perioden har der blifvit inredt ytterligare ett rum för sinnessjuka och i medeltal hafva dagligen 106 sängplatser varit upptagne.

Under perioden hafva länslasarett med kurhus blifvit byggda vid Cimbrishamn och Engelholm för de deromkring belägna trakter af länet, och har detta skett i enlighet med beslut af landstinget, som dertill beviljat medel. De rymma hvardera 40 patienter och äro serskilde läkare anställda.

Sjukhuset för garnisonen af Eders Kongl. Maj:ts Vendes artilleri-regemente i Kristianstad är oförändradt.

Förhållandet med *läkarepersonalen* i länet är enahanda som under förra perioden, med undantag deraf att någon bataljonsläkare vid Eders Kongl. Maj:ts Norra Skånska infanteri-regemente icke är stationerad i Kristianstad.

Examinerade *barnmorskor* finnas i hvarje församling.

Med *apoteken* har under perioden icke inträffat någon förändring.

Hafsbåd vid Båstad begagnas fortfarande hvarje sommar af mellan 400 och 500 personer.

Andra än de mindre *helsokällor*, som i föregående berättelser blifvit omnämnda, finnas icke.

I afseende på *fattigvården* återopas bilagda tab. N:o 14. Tab. N:o 14

TROLLE-WACHTMEISTER.

C. A. Olson.

A. F. Lychou.

Tab. No 1.
FOLKMÄNGD.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
	Den 31 December, enligt husförhörlängderna.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.							Enligt årets mönster- rullor approberade beväring- pligtige.
				Hela folkmängden af			Deraf frie från mantalspenningar			Utskrif- nings- manskap.	
	mankön.	qvinkön.	Summa.	mankön.	qvinkön.	Summa.	mankön.	qvinkön.	Summa.		
Å landsbygden.											
År 1866	105,425	108,784	214,209	105,122	108,987	214,109	51,254	55,079	106,333	7,867	883
» 1867	106,044	109,424	215,468	105,553	109,506	215,059	51,948	55,696	107,644	7,837	1,045
» 1868	104,570	108,405	212,975	104,188	108,592	212,780	52,155	56,493	108,648	7,616	929
» 1869	102,791	107,111	209,902	102,485	107,587	210,072	51,069	55,442	106,511	7,350	987
» 1870	102,914	107,734	210,648	103,039	108,202	211,241	51,263	55,627	106,890	7,662	769
I städerna.											
Kristianstad år 1866	3,229	3,370	6,599	3,206	3,334	6,540	1,785	1,281	3,066	188	30
» 1867	3,263	3,472	6,735	3,245	3,430	6,675	1,841	1,347	3,188	178	17
» 1868	3,726	3,975	7,701	3,246	3,449	6,695	1,867	1,377	3,244	166	24
» 1869	3,721	3,928	7,649	3,262	3,431	6,693	1,869	1,361	3,230	187	24
» 1870	3,841	4,121	7,962	3,276	3,487	6,763	1,858	1,404	3,262	191	22
Cimbrishamn år 1866	709	795	1,504	713	797	1,510	310	354	664	69	7
» 1867	716	800	1,516	725	797	1,522	312	354	666	80	9
» 1868	683	801	1,484	692	796	1,488	293	352	645	71	13
» 1869	691	816	1,507	694	818	1,512	303	378	681	82	8
» 1870	697	835	1,532	699	846	1,545	307	393	700	76	9
Engelholm år 1866	789	841	1,630	794	813	1,607	423	305	728	59	11
» 1867	834	866	1,700	836	861	1,697	434	335	769	58	9
» 1868	842	910	1,752	846	886	1,732	446	343	789	56	6
» 1869	871	917	1,788	865	903	1,768	467	376	843	50	3
» 1870	882	933	1,815	861	920	1,781	450	380	830	60	7
Summa för länets samtliga städer år 1870	5,420	5,889	11,309	4,836	5,253	10,089	2,615	2,177	4,792	327	38
I hela länet.											
År 1866	110,152	113,790	223,942	109,835	113,931	223,766	53,772	57,019	110,791	8,183	931
» 1867	110,857	114,562	225,419	110,359	114,594	224,953	54,535	57,732	112,267	8,153	1,080
» 1868	109,821	114,091	223,912	108,972	113,723	222,695	54,761	58,565	113,326	7,909	972
» 1869	108,074	112,772	220,846	107,306	112,739	220,045	53,708	57,557	111,265	7,669	1,022
» 1870	108,334	113,623	221,957	107,875	113,455	221,330	53,878	57,804	111,682	7,989	807

Tab. N:is 2 och 3.

JORDBRUK OCH BOSKAPSSKÖTSEL.

	Hela egovidd. n.	D e r a f				Antal egare af odlad jord år 1866 till vidd af	4 tunnland och derunder.	Öfver 4 t. o. m. 40 tunnland.	Öfver 40 t. o. m. 200 tunnland.	Öfver 200 tunnland.	Antal brukare af odlad jord år 1866 till vidd af	4 tunnland och derunder.	Öfver 4 t. o. m. 40 tunnland.	Öfver 40 t. o. m. 200 tunnland.	Öfver 200 tunnland.
		trä-, humle- och källgård.	åker och annan odlad jord.	naturlig äng.	skogbärande mark.										
		T u n n l a n d.													
År 1866	1,113,816	3,519	324,105	148,986	265,424	2,995	8,759	2,746	180	4,714	3,184	1,061	82		
» 1867	1,118,353	3,601	327,801	153,767	271,826	» 1867 » »	3,036	8,966	2,286	211	4,946	3,037	802	143	
» 1868	1,118,353	3,701	327,926	154,566	281,664	» 1868 » »	3,080	9,229	2,185	164	5,478	3,219	1,035	102	
» 1869	1,118,353	3,684	331,608	152,761	354,616	» 1869 » »	3,147	8,905	2,226	224	5,447	3,328	819	159	
» 1870	1,118,353	3,653	344,353	151,500	342,834	» 1870 » »	3,305	9,390	2,393	226	6,974	3,149	732	162	

	Höstsäd.	Vårsäd.		Potatis.	Andra rotfrukter.	Spånadsväxter.	Gräs och andra foderväxter		Andra växtslag.	Träde.
		Stråsäd.	Baljväxter.				till bete.	till skörd.		
		T u n n l a n d.								
Odlad egovidd år 1866 använd till.....	55,132	109,064	9,748	33,198	567	2,254	46,272	33,249	1,724	38,327
» 1867	55,603	112,703	9,455	31,578	590	2,288	48,202	34,981	2,127	38,225
» 1868	55,861	113,479	9,159	32,250	613	2,221	47,075	37,259	1,879	38,816
» 1869	58,462	117,290	9,200	35,093	724	2,244	49,319	36,466	2,022	39,825
» 1870	57,295	113,904	9,078	32,579	714	2,198	50,749	35,940	1,959	38,774

	Hvete.		Råg.		Korn.	Hafre.	Bland-säd.	Ärter.	Bönor.	Vicker.	Bo-hvete.	Potatis.	Andra rotfrukter.	Lín och hampa.		Gräs och andra foderväxter till		Raps.
	höst-.	vår-.	höst-.	vår-.										frö.	spånads-ämne.	grön-foder.	hö.	
	T u n n o r.														Centn.	Lass à 50 lisp.	T:nor.	
1866 Hela utsädet af	3,984	51	41,017	2,486	38,679	61,765	9,808	5,989	484	2,458	509	123,122	—	2,438	—	—	—	61
1867 »	4,262	38	40,691	2,392	38,287	63,409	10,517	5,784	427	2,411	650	123,068	—	2,390	—	—	—	41
1868 »	4,286	23	42,194	2,501	37,915	63,650	10,334	5,625	450	2,379	555	121,336	—	2,278	—	—	—	31
1869 »	4,554	22	42,866	2,344	39,990	65,299	11,682	5,290	462	2,195	496	123,891	—	2,028	—	—	—	58
1870 »	4,937	14	40,387	2,693	40,402	68,613	10,307	5,331	437	2,423	468	145,193	—	2,148	—	—	—	74
1866 Hela skörden af	28,306	126	220,244	9,148	237,527	365,081	63,538	29,296	2,938	11,595	2,725	842,600	22,516	5,023	6,340	10,297	90,865	6,186
1867 »	22,217	202	176,821	8,428	227,397	357,832	63,916	20,914	2,104	7,910	3,292	692,741	21,287	5,709	4,027	13,426	137,425	2,895
1868 »	24,104	91	202,513	6,910	171,309	279,204	45,235	16,691	1,426	6,041	1,223	711,461	8,233	4,519	3,038	5,820	87,339	2,650
1869 »	31,973	118	236,238	11,677	252,108	401,964	68,378	20,875	3,083	6,773	2,943	784,638	20,509	4,549	4,567	18,055	129,643	2,081
1870 » (utan utsädesafdrag)	34,287	86	278,142	11,437	257,769	401,722	59,100	24,135	2,673	10,963	1,499	1,076,037	22,201	4,298	2,559	10,951	89,755	3,806

	Hästar		Oxar.	Tjurar.	Kor.	Ungnöt under 2 år.	Får.	Getter.	Svin.	Åsnor.
	öfver 3 år.	under 3 år.								
Antal vid 1866 års slut underhållne.....	31,458	5,560	11,381	1,677	58,300	24,355	83,180	508	40,766	2
» 1867 »	31,376	5,278	11,245	1,728	59,267	23,991	83,502	476	38,779	2
» 1868 »	29,628	4,594	9,832	1,453	52,502	19,237	75,289	511	33,860	2
» 1869 »	31,951	5,273	11,536	1,659	58,423	23,716	87,567	759	50,848	2
» 1870 »	31,350	5,331	10,348	1,645	58,287	25,448	80,437	674	40,677	1

	Nyodling.	Vatten-aftappning.	Underdikning.	Ängsvattning.	Mergling.	Skogssådd.	Skogsplantering.							
								T u n n l a n d.						
Grundförbättring år 1866, vidd af.....	4,121	512	5,793	1,226	10,023	949	485							
» 1867 »	2,070	448	5,352	338	6,238	700	378							
» 1868 »	2,008	307	3,079	865	1,916	596	147							
» 1869 »	3,675	522	4,753	735	3,748	929	263							
» 1870 »	2,885	680	4,350	753	8,921	214	217							

Tab. N:o 4.
SKOGSHUSHÅLLNING.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Serskilda slag af skogar m. m.	Areal vid periodens slut.	Till ordnad skogshushållning indelade.	Afverkningsbelopp		
	Kvadratref.		År.	utfördt i	
				kvantitet. Kubikfot.	penningvärde. R:dr R:mt.
1. Kongl. Maj:t och Kronan omedelbart tillhöriga och under Dess disposition stående flygsandsfält	1,356,00	1,236,00	1866 1867 1868 1869 1870	550 3,600 2,950 4,785 3,878	66 432 442 431 427
2. Under Kongl. Maj:ts och Kronans vård stående flygsandsfält.....	9,307,00	9,307,00	1866 1867 1868 1869 1870	31,427 27,508 35,327 62,277 60,377	1,441 2,168 3,106 5,824 7,561
3. Boställens	98,092,79	8,901,74	1866 1867 1868 1869 1870	Obekant.	
4. Flygsandsfält, enskilda.....	29,762,98	—	—	—	—

Tab. N:o 5.
DÖDADE ROFDJUR.

1.	2.	3.	4.	5.
	Räfvar.	Örnar och Ufvar.	Hökar.	Belopp af utbetald belöning. R:dr R:mt.
År 1866.....	—	—	—	9,331
» 1867.....	1,807	550	2,967	13,005
» 1868.....	914	678	4,807	14,390
» 1869.....	536	368	988	4,688

I anseende till bristande anteckningar kan uppgift ej lemnas om antalet rofdjur, för hvilkas dödande belöning utbetalts år 1866. För tiden efter den 31 Maj 1869, då Kongl. Kungörelsen den 29 Januari 1869 trädde i gällande kraft, har icke utbetalts någon belöning för dödande af rofdjur.

För tab. N:o 6, AF ROFDJUR DÖDADE HUSDJUR, kunna ej några uppgifter meddelas.

Tab. No 7 a.

BRUK, FABRIKER OCH MANUFAKTURINRÄTTNINGAR ÅR 1870.

1.	2.		3.				8.	9.		12.	13.						19.	20.	21.			
	Antal fabriker	i gång.	Drifkraft, bestående af					Antal begagnade maskiner och redskap.	Egare eller innehafvare.		Arbetare									Tillverkningsvärde.	Egens eller innehafvarens bevillning i och för rörelsen.	
			ej begagnade.	kreatur.	hänga eller varmluft.	vatten.			Beräknade hästkrafter.		Ensam egare eller innehafvare	Bolag.	öfver 18 år		under 18 år							Summa.
	m.	q.						m.					q.	m.	q.	Antal.						
Å landsbygden.																						
Alunbruk	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	33	—	—	—	—	33	Ej uppgifvet.	30,00				
Färgerin	4	—	—	—	—	10	3	—	—	3	2	—	—	—	3	8	2,750	10,00				
Garfverin	13	—	—	1	1	14	12	1	—	8	12	—	5	—	—	25	43,614	55,50				
Kakelugnsfabrik	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	2	200	—				
Klädesfabriker	2	—	—	1	—	10	14	2	—	1	9	4	2	2	9	12	36,875	36,87				
Krutbruk	1	—	—	—	—	—	1	2	—	1	8	1	9	—	—	19	75,000	63,00				
Pappersbruk	4	—	—	6	—	130	19	3	—	5	29	16	41	47	4	6	359,403	128,50				
Tegelbruk	16	3	21	—	—	8	5	18	—	8	3	—	46	—	6	6	41,870	68,00				
Ullspinnerin	5	—	—	1	—	4	15	2	—	2	1	5	—	5	—	7	5,950	45,00				
Summa för landsbygden	47	3	21	9	1	166	63	43	3	4	28	102	21	108	49	29	24	565,662	436,87			
I städerna.																						
Färgerin	3	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	4	—	2	—	—	6	8,750	47,00			
Garfverin	3	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	6	—	2	1	—	9	20,925	48,00			
Jerngjuteri	1	—	—	—	—	12	3	—	—	—	1	—	—	32	—	—	33	89,100	105,00			
Mekanisk verkstad	1	—	—	—	—	12	30	—	—	—	1	70	—	—	—	—	71	78,000				
Tegelbruk	1	—	4	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	7	—	—	8	6,350	34,00			
Summa för städerna	9	—	4	—	1	12	33	7	1	—	3	80	—	43	1	—	127	203,125	234,00			
Summa för landsbygden	47	3	21	9	1	166	63	43	3	4	28	102	21	108	49	29	24	565,662	436,87			
Summa för hela länet	56	3	25	9	2	178	96	50	4	4	31	182	21	151	50	29	24	768,787	670,87			

Tab. No 7 b.

HANDTVERKERIEN ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.
Handverkare, som med biträde af annan än hemmavarande till afsalu tillverkat handtverkeriarbeten eller såsom yrke utöfvat annan handtering.	Män.	Qvin- nor.	Arbetare.		Handverkare, som med biträde af annan än hemmavarande till afsalu tillverkat handtverkeriarbeten eller såsom yrke utöfvat annan handtering.	Män.	Qvin- nor.	Arbetare.	
			m.	q.				m.	q.
Å landsbygden och i köpingarne.					I städerna.				
Bagare.....	34	2	25	4	Badare.....	1	—	2	—
Borstbindare.....	2	—	2	—	Bagare.....	15	1	30	3
Bryggare.....	3	—	7	—	Barberare.....	1	—	—	—
Byggmästare.....	1	—	2	—	Bleckslagare.....	3	—	4	—
Cigarrmakare.....	1	—	—	—	Bokbindare.....	7	—	9	—
Färgare.....	18	—	25	—	Bryggare.....	5	—	6	1
Garfvare.....	23	1	24	—	Bundtmakare.....	1	—	2	—
Gördelmakare.....	2	—	2	—	Cigarrmakare.....	—	1	1	—
Handskmakare.....	3	—	5	—	Färgare.....	6	—	17	—
Kakelugnsmakare.....	5	—	10	—	Garfvare.....	8	—	17	—
Kardmakare.....	1	—	1	—	Glasmästare.....	2	—	2	—
Kopparslagare.....	11	—	11	—	Guldsmeder.....	6	—	7	1
Krukmakare.....	2	1	3	—	Gördelmakare.....	3	—	4	—
Maskinbyggare.....	1	—	2	—	Handskmakare.....	1	—	—	—
Murare.....	22	—	11	—	Hattmakare.....	2	—	4	3
Målare.....	6	—	7	—	Kakelugnsmakare.....	6	—	13	—
Qvarnbyggare.....	1	—	—	—	Kopparslagare.....	12	—	12	—
Repslagare.....	2	—	4	—	Krukmakare.....	7	1	6	—
Sadelmakare.....	5	—	2	—	Murare.....	12	—	33	—
Skomakare.....	108	—	130	—	Målare.....	9	—	21	—
Skräddare.....	130	1	190	1	Perukmakare.....	1	—	1	—
Slagtare.....	2	—	4	—	Repslagare.....	5	—	9	—
Smeder.....	180	—	237	—	Sadelmakare.....	9	—	15	—
Snickare.....	48	—	51	—	Skomakare.....	18	—	24	—
Stenhuggare.....	5	—	16	—	Skräddare.....	16	—	29	—
Svarfvare.....	3	—	3	—	Slagtare.....	1	—	—	—
Timmermän.....	6	—	2	—	Smeder.....	8	—	15	—
Tunnbindare.....	2	—	3	—	Snickare.....	14	—	27	—
Urmakare.....	9	—	4	—	Snörmakare.....	2	—	2	—
Vagnmakare.....	8	—	9	—	Sockerbagare.....	2	1	2	1
Utländingar, som med behörigt tillstånd idkat handt- verk eller annan dermed jemförlig handtering, inga.					Svarfvare.....	1	—	1	—
					Sämskmakare.....	1	—	—	—
					Tenngjutare.....	1	—	1	—
					Timmermän.....	4	—	8	—
					Tunnbindare.....	7	—	7	—
					Urmakare.....	9	—	15	—
					Vagnmakare.....	2	—	2	—
					Utländingar, som med behörigt tillstånd idkat handt- verk eller annan dermed jemförlig handtering:				
					Skräddare.....	1	—	4	—
Summa	644	5	792	5	Summa	209	4	352	9

Tab. N:o 8.

ALLMÄNNA VÄGAR, GÄSTGIFVERIN OCH SKJUTSNING.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Serskilda slag af vägar.	Längd i mil				Kostnad i R:dr R:mt för de under perioden				Gästgifverins antal vid periodens slut.	Antal hästar, utgångne		
	af hvarje slag af motstående vägar	af inderlade med skjutsstationer försedde vägar	af fulländade och afsynade nya vägar	af omlagda eller betydligt förbättrade vägstäckor	fulländade nya vägar		omlagda eller betydligt förbättrade vägstäckor			År.	till kungs- och krono-skjuts.	till gästgifveriskjuts.
					af statsmedel.	af kommunernas medel.	af statsmedel.	af kommunernas medel.				
	vid periodens slut.				under perioden.							
Allmänna vägar	58,12	58,12	—	0,42	—	—	9,500	636	31	1866	661	13,579
Häradsvägar	76,00	13,85	1,08	0,69	12,000	11,000	—	5,000	6	1867	619	14,991
Socknevägar	143,60	2,25	0,25	2,57	—	—	—	1,958	—	1868	971	12,286
I städer	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1869	780	10,849
										1870	932	9,868
Deraf med skjutsentreprenad.									19			

Tab. N:o 9 a.

S J Ö F A R T Å R 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
	Till utrikes sjöfart begagnade fartyg.							Till inrikes sjöfart begagnade fartyg.						
	Seglande.		Med ångmaskin försedda.			Besättning.		Seglande.		Med ångmaskin försedda.			Besättning.	
	Antal.	Nyläster.	Antal.	Nyläster.	Häst-kraft.	Skep- pare.	Sjö- folk.	Antal.	Nyläster.	Antal.	Nyläster.	Häst- kraft.	Skep- pare.	Sjö- folk.
För landsbygden och köping	14	621	—	—	—	14	90	73	632	—	—	—	73	165
För städerna	14	418	—	—	—	14	37	8	52	1	—	5	4	15
Summa för landsbygden och städerna	28	1,039	—	—	—	28	127	81	684	1	—	5	77	180

Tab. N:o 9 b.

HANDLANDE OCH DERAS BETJENING ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	
	Å landsbygden och i köpingarne.					Bevillning i och för rörelsen. R:dr R:mt.	I städerna.				Bevillning i och för rörelsen. R:dr R:mt.
	Handlande.		Betjening.				Handlande.		Betjening.		
	Män.	Qvinnor.	Män.	Qvinnor.	R:dr R:mt.		Män.	Qvinnor.	Män.	Qvinnor.	
1:o Handlande, som idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe	254	15	69	16	399,70	72	11	100	16	2,614,64	
2:o Handlande, som utom den ort, der de äro bosatte, sjelfve eller genom andra kringföra eller annorlunda än å marknad till salu utbjuda varor	2	—	—	—	—	2	—	—	—	4,50	
Summa	256	15	69	16	399,70	74	11	100	16	2,619,14	

Tab. N:o 10 a.

HEMMAN OCH JORDLÄGENHETER, M. M. Å LANDSBYGDEN.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	
Hemman och jordlägenheter af alla slag, efter olika natur, vid periodens slut.	Hemman.			Antal				Taxerings- värde sista året. R:dr R.mt.	
	Mantal		Bruk- nings- delar.	jord- torp.	ryttare-, soldat- och båts- mans- torp.	back- stu- gor.	andra lägen- heter.		
	oförmed- lade.	nuva- rande.							
A) Krono-egendomar.									
1) Under allmän disposition.									
a) Kungs- och kungsladugårdar	—	33,375	—	57	—	4	3	} 117,741,877	
b) Säterin	—	14,750	—	—	—	—	—		
c) Hemman	—	11,604	—	20	—	18	—		
d) Boställen	—	196,326	—	167	—	113	—		
e) Jordlägenheter	—	—	—	437	—	13	29		
f) Fiskerin	—	—	—	—	—	—	11		
g) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	153		
2) Under enskild disposition.									
a) Säterin	—	—	—	—	—	—	—		
b) Hemman	—	33,956	—	—	—	—	—		
c) Jordlägenheter	—	—	—	661½	—	5	—		
d) Fiskerin	—	—	—	—	—	—	85½		
e) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	19		
B) Skatte-egendomar.									
a) Boställen	—	0,500	—	—	—	—	—	} 117,741,877	
b) Säterin	—	16,233	—	34	—	9	—		
c) Hemman	—	1,385,774	—	1,483	—	878	—		
d) Jordlägenheter	—	—	—	2,249	142	297	58		
e) Fiskerin	—	—	—	—	—	—	149		
f) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	461½		
C) Frälse-egendomar.									
a) Boställen	—	13,875	—	—	—	—	—	} 117,741,877	
b) Säterin och ladugårdar	—	177,854	—	28	—	2	—		
c) Rå- och Rörshemman	—	—	—	—	—	—	—		
Insocknehemman	—	507,981	—	400	—	72	—		
d) Hemman	—	—	—	—	—	—	—		
Utsocknehemman	—	603,626	—	385	—	119	—		
e) Jordlägenheter	—	—	—	2,747½	59	29	—		
f) Fiskerin	—	—	—	—	—	—	25		
g) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	291½		
Summa	3,701,359	2,995,904	19,590	8,669	201	1,559	1,286		117,741,877

Tab. N:o 10 b.

JORDOMRÅDE OCH EGENDOMAR I STÄDERNA.

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Städernas namn.		Tomter.		Antal nybyggda bonings- hus.	Jordar och lägenheter.					Taxeringsvärde i R.dr R.mt.			
		Antal			Åker.	Äng.	Skog.	Betesmark m. m.	Summa jordareal.	Nu- varande mantal.	Af hus och tomter.	Af jordar.	Summa.
		be- byggda.	obe- byggda.										
Kristianstad	år 1866	235	11	—	3,194,40	2,105,60	—	—	5,300,00	—	4,683,800	300,900	4,984,700
	» 1867	248	28	—	3,194,40	2,105,60	—	—	5,300,00	—	4,742,900	302,000	5,044,900
	» 1868	252	24	—	3,194,40	2,105,60	—	—	5,300,00	—	4,799,000	283,000	5,082,000
	» 1869	253	23	—	3,194,40	2,105,60	—	—	5,300,00	—	4,935,500	283,000	5,218,500
	» 1870	258	18	—	3,194,40	2,375,91	—	—	5,570,31	—	4,954,600	283,000	5,237,600
Cimbrishamn ¹⁾	år 1866	136	4	2	1,871,27,50	—	—	289,62,50	2,160,90	3½	663,100	111,500	774,600
	» 1867	—	—	2							693,900	111,500	805,400
	» 1868	—	—	3							698,600	112,500	811,100
	» 1869	—	—	2							717,500	118,200	835,700
	» 1870	—	—	1							729,300	113,500	842,800
Engelholm	år 1866	—	—	—	—	—	—	—	—	—	986,588	98,847	1,085,435
	» 1867	—	—	—	—	—	—	—	—	—	982,118	98,847	1,080,965
	» 1868	—	—	—	—	—	—	—	—	—	995,400	100,700	1,096,100
	» 1869	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,004,200	100,700	1,104,900
	» 1870	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,029,900	100,300	1,130,200

¹⁾ Utom ofvanstående donationsjordar eger staden:

Utmarken Skansen	innehållande en areal af 259 kvadratref 40 kvadratstänger.
» Grånemaden	» » 329 » — »
» Hallarne och Tobbisvikssanden	» » 1,037 » 5 »

Tillsammans 1,625 kvadratref 45 kvadratstänger

Tab. No 11.

LAGA SKIFTEN, ÅREN 1866—1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.
A f s l u t a d e l a g a s k i f t e n .																									
År.	Sökta skiftens antal.	Skiftade mantal.		Qvarboende del-egares					Utflyttande del-egares					Summa skiften.	Skiftade kvadratref.					Utgifter till landtmätare och gode män. R:dr.	Öfriga beräknade utgifter. R:dr.				
		Antal.	Orörmedlade.	Nuvarande.	skiftesantal				Summa.	skiftesantal					Summa.	Åker.	Äng.	Odlingsmark.	Afrösningsjord.			Impedimenter.	Summa.		
					1.	2.	3.	4.		1.	2.	3.	4.												
					4.	öfver	4.	öfver		4.	öfver	4.	öfver												
1866...	6	7	—	22,000	40	16	1	—	—	57	80	8	—	—	—	88	171	13,193	18,071	25,618	3,283	328	60,493	8,562	4,211
1867...	8	8	—	23,560	35	9	—	—	—	44	46	1	—	—	—	47	101	11,770	5,304	4,606	14,768	494	36,942	4,912	4,170
1868...	2	6	—	7,346	16	—	—	—	—	16	9	1	—	—	—	10	27	6,703	11,708	2,124	3,288	670	24,493	3,409	2,667
1869...	7	3	—	2,980	3	5	1	—	—	9	3	1	—	—	—	4	21	1,629	729	603	3,717	249	6,927	964	634
1870...	5	4	—	4,000	5	1	—	—	—	6	12	8	—	—	—	20	35	2,189	4,000	1,588	—	36	7,813	1,299	4,687
Summa	28	28	—	59,886	99	31	2	—	—	132	150	19	—	—	—	169	355	35,494	39,812	34,539	25,056	1,777	136,668	19,146	16,369

Tab.

K R O N O -

1.	2.					3.		4.		5.		6.		7.		8.	
	Afkortad.										Anordnad eller						
	1866.		1867.		1868.		1869.		1870.		1866.		1867.				
Statsmedel.																	
Ränta	R:dr	R:mt	35,18	34,81	—	8,76	112,63	56,520,78	56,592,73								
Tionde	»	»	—	—	—	—	—	138,811,83	141,242,96								
Arrendemedel för kungsgårdar och andra kronolägenheter	»	»	—	—	—	—	—	10,424,97	12,431,32								
Mantalspenningar	»	»	1,604,80	2,078,40	2,201	2,129,60	1,761	32,265,30	31,705,20								
Bötesmedel	»	»	13,535,45	12,007,88	12,573,33	10,296,09	20,707,37	16,028,78	13,523,99								
Tillfälliga rotevakansafgifter	»	»	—	—	—	—	—	437,52	376,03								
Rotevakansafgift	»	»	5,23	—	—	—	—	178,62	100,73								
Trossassevolans-afgift	»	»	—	—	—	—	—	3,547,50	3,547,50								
Båtsmans-vakansafgift	»	»	—	—	—	—	—	746,79	867,68								
Kontrollstämpelmedel	»	»	—	—	—	—	—	134,93	122,80								
Observationsmedel	»	»	—	—	—	—	—	220,27	114,24								
Skogsmedel	»	»	—	—	—	—	—	—	—								
Extra uppbörd	»	»	—	—	—	—	—	5,827,82	5,124,54								
Stämpelpappersmedel	»	»	—	—	—	—	—	65,296,91	69,008,72								
Bränvinstillverkningsafgift	»	»	—	—	—	—	—	2,504,639,43	2,753,241,65								
Summa			15,160,66	14,121,09	14,774,33	12,434,45	22,581	2,335,081,45	3,088,000,09								
Riksgälds-medel.																	
Allmän bevilning	R:dr	R:mt	1,806,68	2,371,84	2,431,43	2,344,62	1,940,74	110,456,49	112,103,54								
Vapenskatt	»	»	—	96,89	36,50	19,50	—	—	34,549,43								
Observationsmedel	»	»	—	—	—	—	—	—	58,60								
Skatterättsmedel	»	»	—	—	—	—	—	131,47	1,480,34								
Ekeskogslösen	»	»	—	—	—	—	—	79	1,34								
Summa			1,806,68	2,468,73	2,467,93	2,364,12	1,940,74	110,588,75	148,193,25								
Diverse verks medel.																	
Allmänna beväringfondens medel	R:dr	R:mt	—	—	—	—	—	3,700	2,700								
Landshöfdinge-ackordsamorteringsfondens medel	»	»	—	—	—	—	—	416,12	416,12								
Skogsplanteringsfondens d:o	»	»	—	—	—	—	—	123	67,68								
Flygsandsplanteringsfondens medel	»	»	—	—	—	—	—	—	—								
Beväringmanskapets invalid- och pensionsfonds medel	»	»	—	—	—	22,50	27,50	35	77,50								
Vadstena krigsmanshusfonds medel	»	»	—	—	—	—	—	506,83	725,39								
Bränvinsminuthandels- och utskänkningsmedel	»	»	—	—	—	—	—	38,625,60	41,619,56								
Kurhusmedel	»	»	1,340,50	1,729,75	1,850,25	1,737,85	1,488,75	26,907,75	26,494,25								
Folkskolemedel	»	»	1,604	2,078,40	2,201	2,129,60	1,760,98	32,222,86	31,705,60								
Landstingsmedel	»	»	2,96	7,78	20	67,86	96,66	7,44	41								
Riddarhusmedel	»	»	—	10	—	5	—	570	615								
Presterskapets löneregleringsmedel	»	»	—	—	—	—	—	—	—								
Stockholms Stora barnhusmedel	»	»	18,75	—	—	—	—	8,419,30	8,615,91								
Summa			2,966,21	3,825,93	4,051,45	3,962,81	3,373,89	111,533,90	113,037,42								
Summa Summarum			19,953,55	20,415,75	21,293,71	18,761,38	27,895,63	3,057,204,10	3,349,230,76								

N:o 12.

UPPBÖRDEN.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
inom räkenskapsåret influten.			Resterande vid räkenskapsårets slut.					Summa uppbörd, deri inberäknade restantierne från föregående år.				
1868.	1869.	1870.	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.
56,835,76	56,904,75	57,307,80	38	38	—	16,46	7,24	56,556,34	56,627,92	56,835,76	56,929,97	57,427,67
150,588,42	157,461,48	156,981,98	—	—	—	1,30	1,29	138,811,83	141,242,96	150,588,42	157,462,78	156,983,27
12,045,88	11,709,30	11,756,76	—	—	—	—	—	10,424,97	12,431,32	12,045,88	11,709,30	11,756,76
31,167	30,401,40	30,627	385	416,20	758	1,015,20	1,109,60	34,255,10	34,199,80	34,126	33,546,20	33,497,60
13,316,05	13,232,11	14,264,96	3,981,92	5,951,52	25,415,36	32,016,25	28,192,67	33,546,15	31,483,39	51,304,74	55,544,45	63,165
223,51	261,23	164,87	—	—	—	—	—	437,52	376,03	223,51	261,23	164,87
118,30	85,44	89,81	—	3,20	—	—	—	183,85	103,93	118,30	85,44	89,81
3,547,45	3,555	3,555	—	—	—	—	—	3,547,50	3,547,50	3,547,45	3,555	3,555
878,13	628,32	664,26	—	—	—	—	—	746,79	867,68	878,13	628,32	664,26
112,06	—	—	—	—	—	—	—	134,93	122,80	112,06	—	—
389,33	299,33	409,03	—	—	—	—	—	220,27	114,24	389,33	299,33	409,03
—	—	8,405,61	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8,405,61
7,130,42	4,508,24	7,182,67	—	—	—	—	—	5,827,82	5,124,54	7,130,42	4,508,24	7,182,67
78,816,45	72,558,10	72,757,35	—	—	—	—	—	65,296,91	69,008,72	78,816,45	72,558,10	72,757,35
1,959,095,12	2,352,025,05	3,034,036,60	438,60	428,60	428,60	428,60	428,60	2,505,078,03	2,753,670,25	1,959,523,72	2,352,453,65	3,034,465,20
2,314,263,88	2,703,629,75	3,398,203,70	4,805,90	6,799,90	26,601,96	33,477,81	29,739,40	2,855,068,01	3,108,921,08	2,355,640,17	2,749,542,01	3,450,524,10
108,919,85	120,262,82	108,161,65	767,68	644,80	1,023	1,862,98	1,699,20	113,030,85	115,120,18	112,374,28	124,470,42	111,801,59
29,36	—	—	—	85,36	19,50	—	—	—	34,731,68	85,36	19,50	—
216,76	763,72	416,56	—	—	—	—	—	—	58,60	216,76	763,72	416,56
160,72	254,36	191,88	—	—	—	—	—	131,47	1,480,34	160,72	254,36	191,88
—	64	64,20	—	—	—	—	—	79	1,34	—	64	64,20
109,326,69	121,281,54	108,834,29	767,68	730,16	1,042,50	1,862,98	1,699,20	113,163,11	151,392,14	112,837,12	125,508,64	112,474,23
2,600	2,600	1,200	—	—	—	—	—	3,700	2,700	2,600	2,600	1,200
416,12	25,15	9,48	—	—	—	—	—	416,12	416,12	416,12	25,15	9,48
—	241,04	279,65	—	—	—	—	—	123	67,68	—	241,04	279,65
4,258,28	6,805,63	3,648,62	—	—	—	—	—	—	—	4,258,28	6,805,63	3,648,62
82,50	25	217,50	—	—	—	30	72,50	35	77,50	82,50	77,50	317,50
587,78	703,39	456,28	30	—	—	31,50	16,50	536,83	725,39	587,78	734,89	472,78
40,936,72	32,632,73	41,323,64	—	—	—	7,644,08	7,262,27	38,625,60	41,619,56	40,936,72	40,276,81	48,585,91
26,077,50	25,725,05	25,657,60	277,25	302,25	552	778,25	832,15	28,525,50	28,526,25	28,479,75	28,241,15	27,978,50
31,190,80	30,422,80	30,637,42	385	416,20	758	1,015,20	1,109,60	34,211,86	34,200,20	34,149,80	33,567,60	33,508
10,467,50	33,945,63	17,351,26	8,19	—	89,70	376,16	151,76	18,59	8,19	10,557,40	34,389,65	17,599,68
555	565	580	5	—	—	15	5	575	625	555	585	585
—	—	809,06	—	—	—	—	—	—	—	—	—	809,06
9,240,84	9,694,21	9,682,27	—	—	—	—	—	8,438,05	8,615,91	9,240,84	9,694,21	9,682,27
126,413,04	143,385,63	131,852,78	705,44	718,45	1,399,70	9,890,19	9,449,78	115,205,55	117,581,80	131,864,19	157,238,63	174,676,45
2,550,003,61	2,968,296,92	3,638,890,77	6,279,02	8,248,51	29,044,16	45,230,98	40,888,38	3,063,436,67	3,377,895,02	2,600,341,48	3,032,289,28	3,737,674,78

Tab. No 13.
SPARBANKER.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	
År.	Under året					Vid årets slut				Klassifikation af delegerne efter deras vid hvarje års slut innestående behållning.											
	Antal Sparbanker.	tillkom- nnye del- egare.	af- gång- ne del- egare.	insatt be- lopp.	i räk- skaperne godtgjord ränta å delegarnes kapital.	uttaget belopp.	qvar- ståen- dedel- egare.	inneståen- de behåll- ning, till- hörande delegarne.	befintligt öferskott (grund-och reservfond, räntevin- ster m. m.).	Summa af kolumner- ne N:is 8 och 9.	Behållning i Sparbank:	1866.		1867.		1868.		1869.		1870.	
		Antal.	Antal.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:dr		R:mt.	Antal del- egare.	Summa R:dr R:mt.	Antal del- egare.	Summa R:dr R:mt.	Antal del- egare.	Summa R:dr R:mt.	Antal del- egare.	Summa R:dr R:mt.	Antal del- egare.
1865	—	—	—	—	—	13,488	2,293,735	166,846	2,460,581	t. o. m. 10 R:dr fr. 10—25 "	1,937	7,830	1,783	7,685	2,097	8,877	2,344	9,466	4,333	15,934	
1866	11	2,205	1,422	455,476	112,990	468,234	14,248	2,394,120	179,827	" 25—50 "	1,555	28,523	1,497	25,659	1,743	28,601	1,909	31,297	3,395	55,953	
1867	11	2,647	1,373	602,187	121,517	477,412	15,549	2,640,424	206,802	" 50—100 "	1,582	58,085	1,561	54,327	1,674	55,902	1,810	60,187	2,833	100,445	
1868	14	3,396	1,853	647,635	133,764	602,113	17,304	2,829,407	215,230	" 100—200 "	1,681	116,278	1,685	114,071	1,702	116,720	1,854	126,031	3,086	214,520	
1869	18	2,940	1,965	652,274	138,781	666,725	18,527	2,999,238	230,648	" 200—300 "	1,726	243,376	1,752	240,326	1,734	245,769	1,786	248,156	2,971	427,055	
1870	19	4,338	1,884	1,063,251	157,130	643,908	21,183	3,590,590	253,828	" 300—400 "	936	226,185	930	229,935	865	210,406	897	213,507	1,423	345,070	
										" 400—500 "	504	174,671	566	194,458	564	195,320	589	199,152	906	309,621	
										" 500—1,000 "	314	140,888	333	147,667	319	143,570	308	136,042	556	248,558	
										utöfver 1,000 "	586	404,917	687	479,319	662	462,990	624	458,218	1,047	743,546	
										Summa	231	465,219	355	546,645	396	610,540	405	689,505	633	1,129,888	

Anm. I ofvanstående uppgifter, som öfverensstämma med de i Statistisk Tidskrift meddelade årsredogörelserna, ingår Björnekulla pastorats sparbank med sina siffror endast för år 1870, hvarom, lika-
som om ofullständigheten i klassifikationen af delegerne för åren 1866—1869, jfr nämnda årsredogörelser.

Stockholm, 1872. P. A. Norstedt & Söner.

Tab. No 14.
FATTIGVÅRDEN.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.				
År.	Fattigvårdssamhällen				Antal fattighjon, som erhållit full försörjning.								Antal af fattigvården understödde, som ej fått full försörjning.			Fattigvårdens												
	med gemensam fattigvård.	med fattigvården roteris delad.	antal rotar.	Antal fattighus.	Äldre personer, vårdade				Barn, vårdade i och utom fattighus.				Summa.		Summa af båda köner.	m.	q.	Summa	inkomster. R:dr R:mt.									
					i fattighus.		på annat sätt.						Afkastning af egen- dom, kollek- ter m. m.	Personel afgift.					Tillskott		Ersättning		Summa inkomster.	Summa utgifter i och för fattigför- sörjning. R:dr R:mt.				
					m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.							efter fyruk eller bevill- ning.	efter annan grund.	af stats- medel.	af annat fattig- vårds- sam- hälle.						
1866	121	27	86	88	187	295	583	634	536	548	1,306	1,477	2,783	1,273	2,018	3,291	22,394	28,196	104,664	13,008	3,743	900	172,905	177,910				
1867	120	28	86	86	207	321	606	660	594	574	1,407	1,555	2,962	1,449	2,153	3,602	29,784	27,812	122,024	14,923	3,823	766	199,132	210,089				
1868	123	25	81	90	214	349	632	691	717	684	1,563	1,724	3,287	1,817	2,543	4,360	24,772	27,332	169,951	12,914	3,803	897	239,669	249,986				
1869	123	25	81	90	209	349	665	751	782	775	1,656	1,875	3,531	1,890	2,695	4,585	23,641	28,536	185,273	13,177	4,185	948	255,760	261,393				
1870	123	25	81	93	211	370	665	767	831	810	1,707	1,947	3,654	1,686	2,570	4,256	23,783	28,021	164,088	13,567	3,923	1,213	234,595	235,243				